

1348

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1865-1866

Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

Κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΛΕΒΟΥΛΟΥ.

« Ἔως γὰρ ἂν σώζηται τὸ σκάφος, ἂν τε μείζον, ἂν τε ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἀνδρα ἐφεξῆς πρόθυμον εἶναι καὶ, ὅπως μῆθ' ἐκὼν μῆτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψῃ, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὴν δὲ ἡ θαλάττα ὑπέρασχη, μάταιος ἡ σπουδὴ. Καὶ ἡμεῖς ταῖνον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἔσμεν σώοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα κάλλιστον, τί ποιῶμεν; παλαι τις ἡδέως ἂν ἴσω ἐρωτήσω καθήται.»

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

α ω ξ ε'.

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

ΠΕΡΙ

ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 1865-1866

Τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς

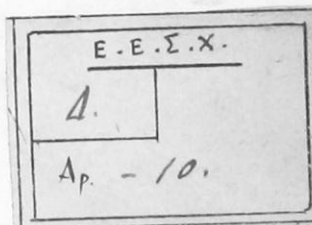
ΥΠΟ ΤΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ

Κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ.

» Ἔως γὰρ ἂν σώζηται τὸ σκάφος, ἂν τε μείζον, ἂν τε ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρα ἐφεξῆς πρόθυμον εἶναι καὶ, ὅπως μήθ' ἐκὼν μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψῃ, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὴν δὲ ἡ θάλαττα ὑπέρσχη, μάταιος ἢ σπουδῆ. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σώοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξίωμα κάλλιστον, τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἠδέως ἂν ἴσως ἐρωτήσων ἀθήηται».

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

αωξς'.

Παραγιώτατε καὶ θεϊότατε Δέσποτα,
Ἄγία καὶ σεβασμία Σύνοδος,
Καὶ λοιπὴ ἐντιμοτάτη καὶ μουσοφιλιῆς ὀμήγυρις.

Αἶνον καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμφωμεν ἐκ βαθέων καρδίας τῷ ὑπερυμνήτῳ καὶ πανδώρῳ τῶν φώτων Πατρὶ καὶ Θεῷ πάσης παρακλήσεως, ὃς, παναγάθως ἡμᾶς λυτρώσας τῆς ἐν τῷ παρεληλυθότῳ θέρει λαοφθόρου μᾶστιγος, διεξήγαγε καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος τῆς ἀπορίας τὴν Σχολὴν ταύτην ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀσφαλείᾳ, οὐδὲ χωρὶς χρηστῶν ἐλπίδων περὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος.

Καθὼς, ὅταν πλοῖον μετὰ μακρὸν ἀπόδημον πλοῦν ἐπανακάμπτον εἰς τὸν λιμένα, ὅθεν ἐξέπλευσε πρὸ πολλοῦ χάριν ἐμπορίας, μῶλις προκύψαν ἀπ' ἄκρου ὀρίζοντος καὶ τηλεσκοπικῶς γνωσθὲν, ἀνυπομόνως προσδοκᾷται παρὰ πάντων τῶν οἰκειῶν καὶ συμπολιτῶν τοῦ πληρώματος· ὅταν δ' αἰσίως ἐγκαθορισθὲν ἀγκυροβολήσῃ, πλεῖστοι ὅσοι παρὰ τὸν αἰγιαλὸν συρρέοντες, σὺν ἀκορέστῳ περιεργίᾳ διαπυθάνονται καὶ διερευνῶσι πάντα, τὴν τε τοῦ πλοίου κατάστασιν καὶ τὰ κατὰ τὸν πλοῦν, τὸ εἶδος καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ φόρτου, τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας τῶν ναυλωτῶν· ἀπαραλλάκτως καὶ τοῦ καιροῦ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων σχολῆς τινος, μάλιστα μεγαλονόμου καὶ κορυφαίας, ἐπιστάντος, γονεῖς καὶ ἔφθοροι καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους λόγῳ καὶ φιλογενεῖᾳ προεξάρχοντες, ἕκαστος ὡς ἔχει συμπαθείας καὶ οἰκειότητος πρὸς τὰ γράμματα καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸ διδακτῆριον, πανταχόθεν συναγειρόμενοι, μαθεῖν ἐπιποθοῦσι τοῦ ἐνιαυσίου τῶν μαθημάτων διάπλου τὸ ἀποτέλεσμα.

Πρὸς τοιαύτας τοίνυν δικαίας καὶ σεβαστὰς προσδοκίας ὀλίγαι λέξεις παρὰ τοῦ ἀμέσως καὶ ὑπευθύνως πηδαλιουχεῖν τὸ σκάφος τοῦτο τῆς Βυζαντιοτραφοῦς ἐπιστήμης λαχόντος τοσοῦτον ἀπαραίτητοι φαίνονται, ὅσον ἡ Σχολὴ αὕτη ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον μὲν αὐτῆς κλέος ἀναδραμεῖν κατὰ τὸ ἐφικτὸν ἀγωνιζομένη, ὑφάλοις δὲ τισὶ τῆς ἀναργυρίας καὶ ἀντιπνοῖαις ἢ νηνεμίαις παντοίων δυσχερειῶν καὶ προλήψεων ἔστιν ὅτε προσπαλαίειν ἀναγκασομένη ἐν τῇ ἀμφιλοκῇ τῆς ἐπιφωσκούσης τῶν κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων ἡμέρας, καὶ διὰ τοῦτο δεκάκις ἐμπειροτέρου δεομένη ἰθύντορος, τοιοῦτον ἔχει τανῦν, ὃς οὐδὲν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, προσὸν λόγου ἄξιον κέκτηται

παρὰ τὸ ἐν καὶ τιμαλφές καὶ πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων, τὴν ἐπιεικῆ ἐμπιστοσύνην οὐ μόνων τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐν ἡμῖν λογιάδων. Ποίαν οὖν χρῆσιν ἐποίησάμεν, καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, ταύτης τῆς ἐμπιστοσύνης; περὶ τούτου ἡ σημερινὴ σύντομος ἀφήγησις.

α. Ἐγγραφή τῶν φοιτητῶν.

Τῆς βροτολογίου ἐπιδημίας χρόνῳ καὶ φθορᾷ μηχανθείσης ἐνταῦθα καὶ κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ἡ μὲν τῶν μαθημάτων ἑναρξίς ἐγένετο τῇ ἐσχάτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μετὰ τελεσφόρον πατριαρχικὴν τε καὶ συνοδικὴν εὐλογίαν καὶ ἀγίαςιν (α), ἡ δὲ τῶν φοιτησάντων ἐγγραφή ἀναγκαιῶς παρετεινέτο ἕως τέλους τοῦ ὀκτωβρίου· τῶν δὲ ὑπερδιακοσίων ἐμφανισθέντων εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Σχολὴν φοιτητῶν ἐγγραφέντες δι' εἰσιτηρίου ἐν τῷ μητρῷ οἱ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἦτοι κατὰ 70 ἐλάττους τῶν πέρυσιν, ἦσαν ἐπαρχιωτῶν μὲν 115· ἐκ δὲ τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνοικίων οἱ λοιποὶ πέντε καὶ ἐξήκοντα. Ἰσάριθμοι ἦσαν καὶ οἱ ἐν τῇ προκαταρτικῇ Σχολῇ ἐγγραφέντες μαθηταί.

Κυριώδης μὲν οὖν λόγος τῆς ἐλαττώσεως ταύτης ἐστὶν ὅτι καὶ ἅπαν τὸ μαθητικὸν τῆς πρωτευούσης, καθὰ καὶ τὸ ἐπαρχιωτικόν, ἐν ταῖς τῆς ἀμελιχῆς ἐπιδημίας φοβεραῖς ἀρπάγαις καὶ συμφοραῖς ἐνεπλάκησαν. Ἄλλ' οὐδὲν ἀπίθανον τὸ προελθεῖν ἐν μέρει τὴν ὀλιγότητα ταύτην καὶ ἐκ τῆς περὶ τὸ προβιβάζειν ἐφαρμοσθείσης ἀναγκαιῆς καὶ δυνατῆς αὐστηρότητος (β), δι' ἣν ἐκπεσόντες ἐνίοι κατὰ τὰς προλαβούσας ἐξετάσεις, ἢ ἄλλας

(α) Ὁ τοῦ Σχολάρχου ἐναρκτήριος λόγος ὑπόθεσιν εἶχε τὴν σχέσιν λόγου καὶ θείας ἀποκαλύψεως, φιλοσοφίας καὶ χριστιανικῆς θεολογίας.

(β) Ἐπὶ τίσιν ὅροις γίνεται ἡ ἐξέτασις καὶ ὁ προβιβασμὸς τοῦ φοιτητοῦ, δεικνύουσιν αἱ ἐφεξῆς ὁδηγίαι, ἃς ἡ Σχολαρχία ἐκοινοποίησε τοῖς φοιτηταῖς ἕνα μῆνα σχεδὸν πρὸ τῶν ἐξετάσεων.

α. Γνωστοῦ ὄντος τοῖς πᾶσιν, ὅτι τοσαῦτα μόνον γινώσκει ὁ μαθητής, ὅσα μετὰ προσεχῆς καὶ συνεχεῖας διδαχθεὶς, ἀποχρώντως κατενόησε, καὶ κατανοήσας ἐξέμαθεν· αἱ δὲ δημόσιοι ἐξετάσεις κυρίως καὶ ἐιδικῶς προτίθενται τὴν διὰ τῆς γινομένης ἐπαναλήψεως ἀκριβεστέραν ἐπιμελήτην καὶ ἐκμάθησιν τῶν δι' ὅλου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἠκουσμένων, ἧς ἄνευ ἀκατάληπτα γίνονται τὰ τῶν ἀνωτέρων τάξεων καὶ Σχολῶν μαθήματα, καὶ ἀνωφελῆς ἡ μαθητεία, καὶ προβληματικὸς ὁ σκοπὸς καὶ τὸ ἔργον τῶν σχολείων ἐν γένει, φανερόν ὅτι κατὰ τὰς ἐν τῇ σχολῇ καὶ τὰς κατ' οἶκον ἐπαναλήψεις φιλοτιμηθήσονται ἀπαξάπαντες οἱ μαθηταί, ὅπως ἀποδείξωσιν, ἕκαστος τὸ ἐφ' ἑαυτῷ, τὰς ἐξετάσεις ἀληθῆ καὶ πλούσιον ἀμνητὸν τῆς τε νουνε-

σχολὰς ἐζήτησαν ἦττον αὐστηρὰς ὑποτιθεμένας καὶ ὀλιγώτερα ἐχούσας μαθήματα, συγκρούσαι πειρώμενοι διὰ τῆς ἀλλαγῆς διδασκτρίου ἀφύσαν ἢ ἀμέλειαν· ἢ προέκριναν τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ἐπωνυμίαν καὶ τάξιν, ἵνα ἐπ' ἀδείας ἐκλέγωσιν, ὃ ἂν θέλωσι μάθημα. Τινὲς δὲ, συνιδόντες ὅτι οὐ κέκλινται πρὸς μαθήματα, πάνυ φρονίμως καὶ κοσμίως εἰς τὸν βίον ἐτράπησαν. Ἐνίων δ' ἄλλων δυσχερῆ καθίστα τὴν ἐγγραφήν καὶ ἡ ἐν τοῖς ἐξ ὧν εἰς ἡμᾶς μετέβησαν διδασκτῆριος διαφορά τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ποσοῦ καὶ τῆς τάξεως τῶν μαθημάτων οὐχ ἦττον ἢ καὶ ἡ ἐνιαχοῦ ἀπόλυσις αὐτῶν ἐν μέσῳ χειμῶνι, ὅποτε πάντων τῶν ἀπανταχοῦ πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως διδασκτῆριων τὰ μαθήματα μεσάζουσιν. Ἐγὼ δὲ οὐχ ὄρω τί τὸ κωλύον τοὺς εἰς τὰ προάστεια περὶ λῆγον τὸ ἔαρ πανοικεῖ μεταβαίνοντας (καὶ γὰρ τοῦτο προφασίζονται) τοῦ πέμπειν εἰς ἐξέτασιν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν κατὰ μᾶιον ἢ Σεπτεμβρίου· ὅπουγε ἄνευ τοῦ κοινου καὶ σκοπίμου πάντων τῶν σχολείων συνδέσμου καὶ τῆς τῶν δευτερευόντων συμμορφώσεως πρὸς

χοῦς καὶ φιλεπιστήμονος μαθητείας καὶ τῆς ἀόκνου καὶ ἐπ' εὐλογίας γεωργίας τῶν διδασκάλων, ὧν ἡ ἐγνωσμένη ἱκανότης οὐδὲ εἰς λόγον ὅλως ἔρχεται ἐν ταῖς ἐξετάσεσι τοιαύτης σχολῆς. Πᾶς οὖν ὁ διὰ τῆς ἐγκαίρου ἐπιμελείας καὶ φιλοτιμίας ἀριστεῦσων μαθητῆς ἔστω βέβαιος, ὅτι τιμήσει μὲν ἑαυτὸν καὶ τοὺς διδασκάλους καὶ τὴν σχολὴν, εὐφρανεῖ δὲ τὴν ἀγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς οἰκείους καὶ κηδεμόνας καὶ τὴν πατρίδα, καὶ τὸ ἐπ' αὐτὸν, συνεφελέσκει τὴν συμπάθειαν ἀπάντων ὑπὲρ σχολῆς, καρπὸς ἀποφερούσης ἀγαθοῦ ἅμα καὶ δαψυλεῖς καὶ πατρῖους.

β'. Πάντα μὲν τὰ ἐν τῇ σχολῇ διδασκόμενα μαθήματά εἰσι καὶ καλὰ καὶ χρήσιμα· ἀλλὰ διὰ τὸν ἐιδικῶς ἐπιστημονικὸν τῆς σχολῆς χαρακτήρα, ἡ ἔλλειψις ὀρησκευτικοῦ τινος, ἢ ἑλληνικοῦ, ἢ λατινικοῦ, ἢ φιλοσοφικοῦ, ἢ μαθηματικοῦ, ἢ ἱστορικοῦ μαθήματος, ἀπολύτως οὕτε προβιβάζει, οὕτε διπλωματίζει.

γ'. Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἕκαστος τῶν ἐξετασθέντων, αἰτήσας τὸ ἐλεγκτικὸν αὐτοῦ δελτίον παρὰ τοῦ Γραμματέως τῆς σχολῆς, εὐρήσει ἐν τῷ πίνακι τοῦ ἰουνίου τὴν τῶν ἐξετάσεων βαθμολογίαν, ἧς τὰ μὲν ἄριστα καὶ καλῶς προβιβάζουσι καὶ διπλωματίζουσι, τὸ δὲ μετρίως ἐμφαίνει τὸ στάσιμον. Ἄλλὰ δύναται καὶ ὁ τὸ μετρίως λαβῶν ἐμφανισθῆναι καὶ εἰς δευτέραν ἐξέτασιν, ἄχρι τῆς 40 Σεπτεμβρίου· καὶ εἰ μὲν ἐπιτύχοι τότε, προβιβάζεται· εἰ δὲ μὴ, ἢ ἀπέρχεται τῆς σχολῆς, ἢ μένει ἐν τῇ αὐτῇ τάξει, καὶ ἀκολουθεῖ ὡς ἀκροατής, οὐχὶ δὲ ὡς φοιτητής· διότι ἡ πείρα ἔδειξεν, ὅτι οἱ ὀλίγοι ἐπὶ δοκιμασίᾳ προβιβάζομενοι, ἐπειδὴ προσιθεῖσι πρὸς τοῖς προλαβοῦσιν ἀγνώστοις μαθήμασι καὶ ἕτερα τὰ τῆς ἀνωτέρας τάξεως, ἕως τέλους ἀποτυγχάνουσι καὶ ἀποχωροῦσιν ἐπιτόλαισι.

δ'. Ὁ δύο ἔτη ἀλλεπαλλήλως ἐν τῇ αὐτῇ τάξει στάσιμος φοιτητής, ἐὰν μὴ ἀποδείξῃ αἰτίαν στασιμότητος εὐλογον, νόσον ἢ ἀπαραίτητον καὶ χρονίαν ἀποδη-

τά πρωτεύοντα ἢ διδασκαλία, ὅσον ὀλιγόκαρπος, τοσούτω καὶ δαπανηροτέρα καθίσταται.

Τούτων οὕτω γινομένων καὶ προσπαρατηρουμένων, ὅτι οἱ ἐφόδους ἐπαισθητότερον ἐπενεργεῖ ἡ τοιαύτη περὶ τὴν ἐξέτασιν αὐστηρότης, εἰσὶ μᾶλλον Κωνσταντινουπολίται, ἢ ἐπαρχικοὶ φοιτηταί· καὶ ὅτι Κωνσταντινουπολίται πρὸ πάντων εἰσὶν οἱ τὰ ψιλὰ ἐπιδιώκοντες ἐμπορογράμματα ἢ ψωμογράμματα, ὡς ἂν εἴπομεν, ἐπὶ χρήσει ἐμπορικοῦ καταστήματος ἢ γραφείου τῆς Ὀθωμανικῆς ὑπηρεσίας, πρὸς ἃ ξένα φαίνονται καὶ παντάπασι περιττὰ τὰ λατινικὰ καὶ τὰ πολλὰ φυσικομαθηματικὰ καὶ ἡ πολλὴ φιλοσοφία καὶ ἡ πλατυτέρα ἱστορία καὶ ἡ ὅπως οὖν ἀκριβεστέρα γνῶσις τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ θρησκείας· τούτων, λέγω, ἕνεκα τῶν λόγων οὐδεὶς ἀπορήσει ἀκούσας, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ μεγαλοπόλει, πόλει ἀφνειῇ καὶ ἐξόχως περὶ τὸν χρηματισμὸν ἐκδότη, εὐρίσκονται ἄνδρες (τᾶλλα σπουδαῖοι καὶ τιμιώτατοι), ἀξιοῦντες καταστήσαι καὶ ταύτην τὴν ἐκ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων μεγάλην καὶ ἐιδικώτερον τῶν γραμμάτων καὶ τῆς φιλοσοφίας Σχο-

μίαν, ἢ παραπέμπεται εἰς τοὺς ἀκροατάς, ἢ κατ' ἔγκρισιν τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου ἀποπέμπεται ὡς τῆς ἀμελείας ὑπογραμμός, ἢ ὡς μὴ πεφυκὸς πρὸς μαθήματα.

ε'. Ὁ ἐν ἅπασιν τοῖς μαθήμασι τῆς τάξεως αὐτοῦ ἀριστεύων κατὰ τὰς ἐξετάσεις, εἰς τύχην ἐνδεῆς ὢν, συγκαταριθμεῖται μετὰ τῶν τῆς σχολῆς ὑποτρόφων· διότι δὲ τούτου τοῦ ὅρου, καὶ οἱ ἤδη ὄντες ὀπωσθήποτε σβέννυνται ἐκ τοῦ καταλόγου τῆς ὑποτροφίας, ἵνα μάθωσι πάντες, ὅτι τῶν ἀξίων αἱ τιμαὶ καὶ αἱ δωρεαί.

ς'. Πᾶς ὁ μὴ ἔχων ἐν τάξει τὸ ἐλεγκτικὸν αὐτοῦ δελτίον ἐστὶν ἀπαράδεκτος εἰς τὰς δημοσίους ἐξετάσεις.

ζ'. Πᾶς δὲ ὁ μὴ ὑποστησόμενος τὰς νενομισμένας δημοσίους ἐξετάσεις, χωρὶς αἰτίας εὐλόγου καὶ ἐγγράφως μαρτυρουμένης, ἐστὶν ἀπαράδεκτος τοῦ λοιποῦ· ὁ δὲ μὴ ἐμφανισθόμενος ἕως τέλους τοῦ ὀκτωβρίου ἐξαπαντος ὀπισθοχωρήσει κατὰ ἕν ἔτος ἐν τοῖς μαθήμασι,

η'. Ὅσοι τῶν ἀκροατῶν ἐβελήσουσι συγκαταλεθῆναι μετὰ τῶν φοιτητῶν καὶ λαβεῖν ἐνδεικτικὸν φοιτήσεως καὶ ἐπιμελείας δύνανται καὶ οὗτοι ἰδίᾳ ἐξετασθῆναι, ἀλλ' ἐν ἅπασιν ἀνεξαιρέτως τοῖς μαθήμασιν, ἐν οἷς οὐκ ἐξητάσθησαν, καὶ ἀφοῦ ἀποτίσωσι τὰ νενομισμένα διδάκτρα.

θ'. Γίνονται δεκτοὶ ὡς φοιτηταί, καὶ ἄνευ ἐξετάσεως, οἱ φέροντες ἔμφαθμον ἐνδεικτικὸν ἀνεγνωρισμένου Γυμνασίου.

ι'. Πᾶσα μεσιτεία καὶ παρέμβασις περὶ προβιβασμοῦ ἢ ἐγγραφῆς, παρὰ τοὺς βρῆθέντας ὄρους, ἀνεκκλήτως ἀπορρίπτεται, ὡς ἐπιζήμιος τῇ σχολῇ.

Ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ.

Τῇ 27 μαΐου 1866.

λὴν ἰσόβαθμον ἐνοριακῇ καὶ ἐμπορικῇ μᾶλλον ἢ γυμνασιακῇ καὶ πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνατρεχούση τελειότητα καὶ ἀκριβείαν, ἕως καὶ τὴν μίαν τῶν τεσσάρων πανεπιστημιακῶν σχολῶν καταρτίση, τὴν φιλοσοφικὴν, ἐν ᾗ ἐκ παλαιῶ ἐδίδασκε καὶ μαθήματα τῆς ἱατρικῆς καὶ τῆς τῶν νόμων ἐπιστήμης, πάντων ἡγουμένης τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας. Τούτους δὲ τοὺς ἐνοὺ δέοντι ὀλιγαρχεστέρους καὶ φειδωλοὺς φαίνονται πως ἐνισχύοντες καὶ ἀριστοκρατικώτεροι τινες, μονοπώλιον, ὡς φαίνεται, τῶν ἰδίων οἰκῶν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν καὶ τὰ γράμματα ποιῆσαι βουλόμενοι, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐρωτῶντες ὡς ἀπὸ πατρικῆς μερίμνης καὶ διαθέσεως· τί θέλει ὁ κοινὸς λαὸς τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα γράμματα· οἱ δυνάμενοι ζητεῖν αὐτὰ κατ' οἶκον καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Καίτοι οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἀγνοοῦσι μὲν, ὅτι τοῦ λαοῦ τὰ τέκνα μάλιστα, ὡς ἀδιάφθορα, καθίστανται ἄνδρες μεγάλοι καὶ ἀληθεῖς ἀρχιγένεις, εἰς σπουδαιοτέρας τύχῃσιν ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως· ἐν ᾗ τῶν ὅπως ποτὲ μεγάλων καὶ ἀρίστων ἢ πλουσίων ἀνδρῶν τὰ τέκνα σπανίως τὸ γένος αὐτῶν ἐτίμησαν· οὐκ ἀγνοοῦσι δὲ ὅτι, ὄν τρόπον τοὺς ἰατροὺς καὶ τοὺς ἱερεῖς, οὕτω καὶ τοὺς διδασκάλους κοινωνίας τινὸς μισθοῦσιν οἱ πλουσιώτεροι οὐχ ἑαυτῶν ἕνεκα, ἀλλ' ἵνα κοινωνικῶ καὶ φιλανθρώπῳ λόγῳ διδάσκωνται, ἰῶνται καὶ ἀγιάζωνται καὶ οἱ ἐνδέστεροι· οὐκ ἀγνοοῦσιν, ὅτι ἡ ἀλλοδαπὴ σπανίως φερίδεται τῶν πατρῶν νόμων καὶ ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ ἐκπαιδευομένου ξένου, οὗ ἕνεκα οὐδὲ ἀνύποπτος ὄλως ἐπάνεισι πᾶς τοιοῦτος εἰς τὰ ἴδια· καὶ ὁμολογοῦσιν ἀληθεύοντες, ὅτι τῶν ἐθνῶν τὴ μεγαλειὸν ἐστὶν ἀνάλογον οὐχὶ τῷ πλήθει καὶ τῷ πλούτῳ τῶν ἐργαστηρίων τοῦ ἐμπολαίου καὶ κερδίου Ἑρμοῦ, ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ καὶ τῇ τελειότητι τῶν διδασκῶν, ὑφ' ὧν τὸ πνεῦμα πλατυνόμενον, τρεφόμενον καὶ γονιμούμενον, εὐρύνει μὲν τὰς ὑλικὰς ἀφορμὰς τῆς εὐζωίας, τίκει δὲ φρόνημα μέγα καὶ ἀβρενωπὸν καὶ δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ τὴν ἐκ τούτων ἀγήρω καὶ ἀνεμέσητον εὐδοξίαν (α). Οὐχ ὅτι θέλομεν ἡμεῖς τοὺς πάντας πολίτας σοφοὺς (ἀδύνατον τοῦτο· τὸ δὲ τοῖς πᾶσι δυνατὸν καὶ ἀπαραίτητόν ἐστι γραφῆ καὶ ἀνάγνωσις καὶ ἡ λοιπὴ στοιχειώδης μάθησις)· ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι μόνον ἐκ τῆς ἐλευθέρως διδασκαλίας οἱ ὀλίγοι σοφοὶ ἀναδείκνυνται. Καὶ ἄλλως δὲ μεγάλοι πράξεις καὶ μεγάλα φρονήματα πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἰσὶν ἀλληλέγγυα. Οὕτως ἔλεγεν ὁ δεινότατος τῶν παλαιῶν Ἀττικῶν ῥητόρων, ὁ παρρησιαστικὸς καὶ φιλόπατρις Δημοσθένης· «ἐστὶ δ' οὐδέποτε, οἶμαι, δυνατόν,

(α) Παραβαλλέσθω περὶ τούτου καὶ ὁ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν τ. ἔ. ἀπαγγελθεὶς ἡμέτερος λόγος, δημοσιευθεὶς διὰ τοῦ Ἀθήνησιν ἐκδομένου Εὐαγγελικοῦ Κήρυκος.

μικρά καὶ φαῦλα πράττοντας, μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν ὡσπερ οὐδὲ καλὰ καὶ λαμπρὰ πράττοντας, μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρονεῖν· ὅποι' ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ἦ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν». Ὁμοίως ἐκ τῶν λόγων τούτων σαφηνιζομένη δικαιοῦται σοφῆ σοφοῦ πρυτάνεως νοουθεσία, λέγουσα· «Εἶθε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐννοήσωσι καὶ » οἱ νέοι καὶ οἱ γονεῖς καὶ οἱ προστάται των, ὅτι βλαπτικώτατον αὐτῶν » εἶναι τὸ νὰ ἐκβιάζωσιν εἴτε τὸν ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν προβιβασμένην, εἴτε » τὴν ἐκ τοῦ Γυμνασίου ἀπόλυσίν των· διότι ὁ μὴ μαθὼν, ὡς δεῖ, τὰ ἐγ- » κύκλια μαθήματα, δι' ὧν καὶ διάνοια οἰζύνεται εἰς μάθηςιν τελεωτέρων, » καὶ καρδία βελτιοῦται, εἰς οὐδεμίαν ἔπειτα ἐπιστήμην δύναται νὰ ἐπι- » δώσῃ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ, ὅπως δοξάσῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα. » Τὸ «σπεῦδε θραδέως» ἐνταῦθα μάλιστ' ἀναγκασιότατον» (α).

β'. Ἀκροαταί.

Ἡ τοῖνον Σχολαρχία, ταῦτά τε ἐνθυμουμένη καὶ πάνυ καλῶς γινώσκουσα, ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ μαθητοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ δόξα πάσης Σχολῆς, μικρᾶς ἢ μεγάλης, προέρχεται πρώτιστα ἐκ τῆς ἐν τῷ βαθμολογεῖν ἀδεκάστου δικαιοσύνης τῶν διδασκάλων καὶ ἐκ τοῦ αἰρεῖσθαι τοὺς ὀλίγους μᾶλλον καὶ ἐκλεκτοὺς ἢ τοὺς παμπόλλους καὶ ἀναξίους, οὐδ' ἀμφιβάλλουσα ὅτι, ὅσοι τῶν εὐπορωτέρων καὶ φιλοτίμων ὁμογενῶν τὰ εὐκοπώτερα καὶ βιοποριστικώτερα βούλονται γράμματα ὑπὲρ τῶν υἱῶν αὐτῶν, οὗτοι δύνανται καὶ ἴδια ἐκπαιδευτήρια καθιδρῦσαι τῶν εἰς τὸν βίον χρησιμωτέρων τυχόν νεωτέρων γλωσσῶν καὶ ὀλίγης ἱστορίας καὶ ὀλίγης γεωγραφίας καὶ τῶν τοιούτων, συνέκλεισε μὲν τὰ ὅσα πρὸς πᾶσαν δῆποτε ἀναχρονιστικὴν ἀπαίτησιν, εἰς μόνον δὲ τὸν ἀρχικὸν καὶ κύριον σκοπὸν τῆς Σχολῆς ἀποβλέψασα, ὁμογνώμων δὲ καὶ σύμφηρος πάντοτε δέκα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐμπείροις καθηγηταῖς, καὶ τῇ νουνεχείῃ καὶ μεγαλόφρονι πλειονότητι τῶν ἀπὸ διετίας ἐφορευόντων, συνῆψεν ἐν τῷ προγράμματι, κατὰ τὸ δυνατόν, ἑκατέρων τὰς ἐπιθυμίας, καθάπερ ἐν ἐνὶ πανδοχείῳ, ἐπιπλα προσφέροντι καὶ οἰκίματα καὶ τροφὰς οὐ μόνον τοῖς πλουσιωτέροις καὶ εὐγενεστεροῖς τῶν ξένων, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῖς ταπεινοτέροις καὶ πτωχεύουσι. Τοῖς μὲν γὰρ φοιτηταῖς πάντα παρατίθησιν ἀνεξαιρέτως τὰ τοῦ προγράμματος, οὐδένα προβιβάζουσα, ἐὰν περὶ ἐν τι τούτων ἀποτύχῃ (πλὴν εἰμὴ περὶ τινὰ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν) τοῖς δὲ λοιποῖς ἀφίησι τὴν ἐκλογὴν ἐλευθέραν. Ἄλλ' ὅσοι τοιοῦτοι ἐκλεκτικοὶ μνηστῆται, οὗτοι ἀκροαταί ἐπω-

(α) Λόγος Η. Μητροπούλου, 1865, σελ. 6. Ὅμοια καὶ ἡμεῖς ὑπεμνήσαμεν ἐν τῇ περυσινῇ Λογοδοσίᾳ, σελ. 48.

νυμούμενοι (ἔσχομεν δὲ ἀκροατὰς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰκοσιν), ἐν τούτῳ ἐλαττοῦνται τῶν πρώτων, ὅτι οὐ λαμβάνοντες τὸ τῶν μηνιαίων ἐλέγχων δελτίον, ἐπομένως ἀνέλεγκτον καὶ ἀβαθμολόγητον ἔχοντες τὴν καθ' ἡμέραν παρουσίαν καὶ πρόοδον, ἐὰν ἐξετασθῶσιν ἐν οἷς ἠκρόασαντο, λαμβάνουσι μόνον ἐνδεικτικὸν τῆς Σχολῆς, οὐδέποτε δίπλωμα· εἰ δὲ μὴ, οὐδὲ τοῦ ἐνδεικτικοῦ τῆς ἀπλῆς καὶ ἀμφιβόλου ἀκροάσεως ἀξιοῦνται· γίνονται δὲ ἀκροαταί δεκτοὶ μόνον ἐν ταῖς δυσὶν ἀνωτέραις τάξεσιν. Τούναντίον δὲ, οἱ νόμιμοι φοιτηταί, ἐξετασθέντες μὲν εὐδοκίμως, ἀπολύονται μετὰ διπλώματος· τοῖς δὲ ἀνεξετάστοις δίδεται τὸ ἀποφοιτητήριον, ἵνα παραστώσιν εἰς ἐξέτασιν, ὅταν θέλωσιν. Ἡ διάκρισις αὕτη ἔσωσε καὶ σώσει τὴν τιμὴν τῆς μεγάλης ταύτης Σχολῆς.

γ'. Ὑπότροφοι.

Εἶχεν ἀνέκαθεν ἡ μεγάλη Σχολὴ καὶ ὑπότροφους, πολλοὺς ἢ ὀλίγους, κατὰ λόγον τῶν πόρων καὶ τῶν δαπανημάτων αὐτῆς. Τὰ δὲ νῦν ἔχει δέκα. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῇ παραδοχῇ ὑποτρόφου, παρὰ τὴν γνωστὴν καὶ ὁμολογουμένην ἐνδειαν, ἀπῆτοῦντο ἤθη χρηστὰ καὶ εὐφύια καὶ ἐπιμέλεια, οἱ δὲ ἀρχαιότεροι Φαναριῶται ἄρχοντες τε καὶ πρόκριτοι καὶ οἱ τῆς ἱεραρχίας συνοδικοὶ καὶ οἱ αἰεμνηστοὶ Πατριάρχαι ἀπὸ τῶν τοιούτων μάλιστα ὑποτρόφων ἤρουντο τοὺς γραμματεῖς καὶ ὑπαλλήλους αὐτῶν· ἡ ὑποτροφία ταύτης τῆς Σχολῆς προνομία τις ἐνομιζέτο τῶν σπανίων καὶ ἐπιζήλων, ἅτε δὴ ῥαδίως καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὰς πρώτας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας θέσεις καὶ τιμὰς προβιβάζουσα. Ἀλλ' ἀπὸ τινῶν ἐνιαυτῶν ἔθεν μὲν πόρων σπάνις καὶ ἡ κοινωνικὴ ταπεινωσις, ἔθεν δὲ ἡ πανταχοῦ παρεϊσέρπουσα καὶ τὸ πᾶν μαινοῦσα εὐνοια καὶ χάρις καὶ ἰδιοτέλεια οὐκ ὀλιγάκις εἰσῆγαγον εἰς τὸν τῶν ὑποτρόφων ἀριθμὸν ἀφυσεῖς ἢ ἀμελεῖς καὶ πενιχρὰν ἐλπίδα παρεχομένους περὶ τοῦ μέλλοντος. Τούτων δὲ οὕτως ἕως χθὲς σχεδὸν πραπτομένων, τῶν δὲ τῆς Σχολῆς χρημάτων, πολλῶν ἢ ὀλίγων, οὐκ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν γραμμάτων οὐτ' ἐπὶ κεντήσει τῆς τῶν φοιτητῶν ἀμίλλης δαπανωμένων, ἡ Σχολαρχία γνωστὸν ἐποίησε πᾶσι τοῖς φοιτηταῖς, ὅτι ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου ὅρος ἀπαραιτήτως τῆς ὑποτροφίας, παρὰ τὴν ἐνδειαν καὶ τὴν τῶν ἡθῶν εὐκοσμίαν, ἔσται τὸ ἔχειν ἐν τοῖς μνησθεῖσιν ἐλέγχοις τὸν πρῶτον βαθμὴν ἐν ἅπασιν τοῖς μαθήμασιν, ἐν δὲ ταῖς νεωτέραις γλώσσαις οὐδέποτε ἐλάττονα τοῦ δευτέρου. Ἐν δὲ ἰσότητι τῶν προσόντων, εἰ μὲν ἡ τάξις διάφορος, προτιμηθήσεται ὁ τῆς ἀνωτέρας· εἰ δὲ ἡ αὐτὴ, διαγωνισμὸς ἐνώπιον τοῦ καθηγητικοῦ συλλόγου ἀποδείξει τὸν ἀριστον. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ ὑπότροφοι, κατὰ τὸ ἀξιόμιμητον παράδειγμα τῶν ἐν Λειψίᾳ καὶ Βερολίῳ, ἐξετασθήσονται δις

τοῦ ἔτους· ἰδίᾳ μὲν κατὰ τὸ δωδεκάμηρον, δημοσίᾳ δὲ κατὰ ταύτας τὰς κοινὰς ἐξετάσεις. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον συμβήσεται ἵνα, ὃν λόγον ἔχουσιν οἱ ἄπλοῖ φοιτηταὶ πρὸς τοὺς ἀκροατὰς, τοῦτον ἔχωσιν οἱ ὑπότροφοι πρὸς τοὺς ἄλλους φοιτηταί, ἀπάντων ὄντες ὡσπερ τὰ ἀκροθίνια καὶ τῶν ἐκλεκτῶν οἱ ἐπίλεκτοι. Τοιοῦτοι δὲ εἰς τέλος διαμένοντες, μηδὲν ἀμφιβαλλέτωσαν, ὅτι τῆς πρώτης τεύζονται πάντοτε προστασίας καὶ ἀποκαταστάσεως παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ ἔθνει.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξ ἑνὸς μόνου μέρους ἀπαιτήσις ἐστὶν ἄδικος· αἱ τὴν Σχολὴν ταύτην διέπουσαι ἀρχαί, καλῶς γινώσκουσαι, ὅτι τὰ ἔργα τῆς διανοίας οὐδαμῶς προβαίνουν εἰς τὰ πρόσω, ὅπου ἔνδεια καὶ σωματικὴ ταλαιπωρία δεσμεύει καὶ πνίγει τὸ πνεῦμα, παυσάτωσαν, παρακαλῶ, τὴν πρὸς τοιοῦτους ἐκλεκτοὺς ὑποτρόφους πεντηκοντάγροσον γλισχρότητα, ἥτις, οὐδεμίαν τῇ Σχολῇ περιποιούσα τιμὴν, οὐδὲ τοῦ σκοποῦ ἐπιτυγχάνει· ἀλλὰ « τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίσις διδομένη εἶκοι (δημοσθενικῶς εἰπεῖν)· καὶ γὰρ οὐτ' ἰσχὺν ἐκεῖνα ἐντίθησιν, οὐτ' ἀποθνήσκειν ἔα ». Ὁ μαθητὴς οὐκ ἄλλως ἐβρόμενεστέρον ἐπιδίδωσιν ἐν μαθήμασιν, ἢ ὅταν, μῆτε πλεονασμὸν μῆτε στέρησιν πάσχων, μηδὲν περὶ μηδενὸς μεριμνᾶν ἀναγκάζεται.

Τοῖς δὲ δέκα τούτοις τῆς Σχολῆς ὑποτρόφοι προστέθενται καὶ δύο ἕτεροι ἐκ τῶν πέρσι τελειοφοίτων, Ἰάκωβος Θεοδώρου καὶ Γεώργιος Μ. Κλιντηρόπουλος. Τούτων τὴν ἐν Ἀθήναις καὶ Γερμανίᾳ ἐκπαίδευσιν, τοῦ μὲν περὶ τὰ φιλοσοφικά, τοῦ δὲ περὶ τὰ λατινικά, ἐν ὀνόματι τῆς Σχολῆς οἱ φιλογενεῖς κκ. Χ. Γεώργιος ὁ Κωνσταντινίδης καὶ Γεώργιος ὁ Ζαρίφης πάνυ εὐγενῶς ἀνεδέξαντο ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει, ἵνα μετὰ τὴν προσήκουσαν παίδευσιν κατελθόντες διδάξωσιν ἐν τῇ σχολῇ τῇ παραχωρήσει τοῦ τεταρτημορίου τοῦ ὀρισθησομένου αὐτοῖς δικαίου μισθοῦ ἐπὶ ἑπταετιαν ὄλην. Ἀξιεπαῖνος μὲν οὖν σφόδρα καὶ ζηλωτὴ ἀμφοτέρων τῶν ἀνδρῶν τούτων ἡ πράξις· ἀλλ' οὐδὲν ἦττον ἀξιωμαθήμενοι καὶ αἱ λέξεις, ἃς ὁ ἕτερος τούτων εἶπέ μοι, ὅτε τὴν σύστασιν ἐποιούμην τῶν ὑποτρόφων. « Δέχομαι, εἶπε, τὴν πρότασιν εὐχαρίστως· διότι ἐμβλέπω πρόνοιαν περὶ τοῦ μέλλοντος. Τοὺς πάντας ἀπορροφᾷ μόνον τὸ σήμερον· τὸ δὲ αὐριον, ἀπρονόητον ἐπερχόμενον, εὐρίσκει ἡμᾶς ὅλως ἀνετόιμους ». Ἴδου ἔρημα ἐπικαίριον πρὸς πολλὰ τῶν τῆς κοινωνίας ταύτης μέλων, ἀγγλὸν ἢ πέντε ζεύγη βοῶν ἀγοράσαντα. Ἀλλὰ προσδοκῶμεν ἀγαθώτερα περὶ τῆς ἀπόρου Σχολῆς, ἥς ταμίαις ἀπὸ διμήνου αἰσίως ὠνόμασται τῶν ἀνδρῶν τούτων ὁ πρῶτος, ἀνὴρ οὐχ ἦττον γοργός καὶ φιλότιμος καὶ νοήμων, ἢ καὶ εὐσεβὴς καὶ εἰς πρακτικὴν φιλογένειαν ἐταμοτάτος.

Χρὴ δ' ἄνδρα τάσσειν ὅς καὶ οὐ μάλιστα ἀν ὤφελος.

δ'. Ποιότης τῶν φοιτητῶν.

Ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, ὃν τρόπον ὀφείλει πράγματι μεγαλύνεσθαι κατὰ τὴν διδασκαλίαν, ἀξίως ἥς ἕξιαται διττῆς προστασίας Ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐθνικῆς, τὸν ὅμοιον τρόπον ὀφείλει βεβαιοῦν τὴν ἑαυτῆς ἐντολὴν καὶ διὰ τῆς προσηκούσης διανοητικῆς τε καὶ ἠθικῆς τῶν μαθητικῶν καταρτίσεως, ὑπὲρ ὧν οἱ τοσοῦτοι καὶ τηλικούτοι ἀγῶνες ὡς τοῦ εὐλογημένου ἀγροῦ, ἐν ᾧ σπείρεται πᾶσα δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια, περὶ τούτου δύναται ἴσως ἀμφιβάλλειν μόνος ὁ ἀγνοῶν τῆς Σχολῆς ταύτης τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ἢκιστα οἱ φοιτηταὶ ἀμφιβάλλοντες καὶ διὰ τοῦτο τόσω κρείττονες ἑαυτῶν ἐπιδεικνύμενοι ὁσημέραι, ὅσῳ πλέον συναισθάνονται ὅτι, ὡς ἀγαθαὶ ψυχαὶ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ ἠθικῇ ἀνατεθειμένοι, χρησιμεύουσιν ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἀντὶ λαμπάδων καὶ φῶτων ἐν λόγοις καὶ ἔργοις, ἐν διδασκαλίᾳ καὶ ἀναστροφῇ, ἐδικαίωσαν πάντες κατὰ τὸ πλεόν καὶ ἔλαττον τὴν ἐντολὴν αὐτῶν. Ἀκρα εὐπειθεια τοῖς καθεστῶσι θεσμοῖς καὶ νόμοις, σέβας καὶ φίλτρον παραδειγματικὸν πρὸς ἅπαντας τοὺς καθηγητὰς καὶ διδασκάλους, αἰδήμων κοσμιότης καὶ τρόπων ἡμερότης ἐπίχαρις καὶ ἡ ἐν τοῖς μαθήμασι δυνατὴ ἐπιμέλεια καὶ ἀμιλλα τοσοῦτον εὐερέστησαν, ὥστε ἡ μία τοῦ Κοσμήτορος ἐντολή, ἡ τοῦ ἐποπτεύειν ἐγγύθεν τὰ τῆς παιθαρχίας καὶ συνδικάζειν τοὺς ἐξαμαρτόντας, τὸ παράπαν ἤρησεν ἄχρηστος, καθὼς ἀργήσουσιν ἐν ταῖς πολιτείαις οἱ νόμοι καὶ τὰ δικαστήρια καὶ οἱ στρατιῶται, ὅταν πάντες οἱ πολῖται παιδευθῶσιν· εἰ δὲ τις καὶ ἔπταισέ τι, τὸ πταῖσμα ἦν ἔλαφρον καὶ οὐδενόσωρον, οὐτ' ἐπανελήφθη. Καὶ γὰρ κατὰ θεῖον ἔλεος οἱ πάντες καθάπαξ ἐνόησαν, ὅτι αὐτοὶ μὲν στρατιῶται εἰσιν ἀρετῆς καὶ παιδείας σεμνοὶ· ἀκραφνῆς δὲ παιδείᾳ οὐ γίνεται ὀνομαστικὴ ἢ ἀκαταστασίας. Ἡ δὲ Σχολαρχία εὐρίσκει λύσιν τοῦ αἰνίγματος τοῦ διευθύνειν οὐχὶ ἐν τῷ δεσποτικῶς ἐπιβάλλειν ὅ,τιδήποτε, ἀλλ' ἐν τῷ μετὰ λόγου ὀδηγεῖν ἀνθρώπους λογικούς καὶ φιλοτίμους, νεωτέρους ἀδελφούς καὶ φίλα τέκνα, φωτισμοῦ καὶ πατρικῆς διδασκαλίας καὶ συνομιλίας δεόμενα. Ὄθεν καὶ θερίζει παρὰ πάντων βαρύτερον καὶ ἀνυπόκριτον φίλτρον, καὶ παρ' αὐτῶν ἔτι, οἷς ἀδυνατοῖς οὖσι περὶ τὰ μαθήματα ἢ εἰς χθὲς καὶ πρῶν ἀσυνήθης ἀυστηρότης περὶ τοὺς προβιβάσμοις οὐ δύναται ἀρέσκειν. Καίτοι, ὅσοι συνετοί, ἐνόησαν, ὅτι ἐκ τοιαύτης φιλανθρώπου ἀυστηρότητος διττῶς εὐεργετεῖται ὁ μαθητής· ἡ γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει μένων γίνεται δυνατώτερος· ἢ πληροφοροῦμενος ὅτι οὐ πέφυκε πρὸς μαθήματα, χρῆται τῷ πολυτίμῳ καὶ πτερόεντι χρόνῳ ἐπὶ ἄλλο ἔργον τῆ οἰκεία φύσει κατάλληλον. Ἵπὲρ τῶν τοιούτων τοίνυν τρόπων ἐπαινῶν αὐτοῦς ἰδίᾳ καὶ

δημοσία, ἐπισυνίστημι καὶ παρεγγυῶ τοῖς πᾶσι τὰς κρείττονας ἀναβάσεις περὶ τὰ ἔθνη καὶ τὴν διάνοιαν. Τὰς ἀναβάσεις ταύτας εἶδομεν πέρυσιν ἀναγκαιζομένης πως ὑπὸ ἐνίων ἑλλείψεων, αἱ βαθμηδὸν ἐκλείπουσι, ἕως αἱ πᾶσαι ὅλως συνεκλίπωσι μετὰ τῆς ἑκτης, ὅταν ἡ Σχολὴ μετατεθῆ ἢ ἀνοικοδομηθῆ, ὅπου καὶ ὅπως ἀσφαλέστερον καὶ προσφορώτερον (α).

Περὶ δὲ τῆς διττῆς τῶν φοιτητῶν προόδου τοῦ λόγου ὄντος, ἢ περὶ αὐτῶν ὑπεύθυνος Σχολαρχία ὀφείλει δηλῶσαι δύο γεγονότα, χάριν τῶν ἐξ ἀγνοίας αὐστηρότερον ἐπικρινόντων τὰ ἡμέτερα.

Ἄπλους δ' ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφω,

Κοῦ ποικίλων δεῖ τᾶνδ' ἔρμηνευμάτων.

Ἔχον καὶ οἱ ἡμέτεροι φοιτηταὶ συγκεκροτημένον ἀπὸ διετίας ἔξω τῆς Σχολῆς, ἐμοῦ ἀγνοούντος, ἴδιον σύλλογον, Κοραῆ Σύλλογον ἐπωνυμούμενον, συρόμενοι καὶ αὐτοί, ὡς φαίνεται, πᾶν φιλοτίμως ὑπὸ τοῦ ἐσχάτως ἐν ταύτῃ τῇ μεγαλοπόλει ἐπ' αἰσίοις κρατήσαντος πνεύματος τῆς φιλανθρώπου καὶ φωτιστικῆς ἀδελφοποιήσεως. Περὶ τοῦ καλοῦ τούτου συλλόγου μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἡ Σχολαρχία πληροφορηθεῖσα καὶ (ἐπειδὴ φύσει μιμητὸν καὶ φιλότιμον ἢ νεότης) ἐπ' ἀγαθῶ τῶν φοιτητῶν ἅμα καὶ τῆς Σχολῆς μετονομάσασά τε (φιλολογικὸν Γυμναστήριον) καὶ μεταρρυθμίσασα αὐτὸν σκοπιμώτερον, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ἵνα κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν συνερχόμενοι ἐν τῇ μεγάλῃ ἢ ἐν τῇ μικρᾷ Σχολῇ ὑπὸ τῆν ἄμεσον ἐποπτείαν καὶ χειραγωγίαν ἑνὸς ἐκάστοτε τῶν διδασκάλων συσχολεύωσι καὶ συγγυμνάζωνται δίωρον ἢ τριῶρον ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ μελέτῃ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, συμπληροῦντες οὕτω τὸ ἑλλείπον τῆς διδασκαλίας πρακτικώτερον. Ἀλλὰ τῆς μὲν προνοίας ταύτης τοῦ Σχολάρχου τάχιστα ναυαγησάσης ἐκ τοῦ τὰ πάντα, μικροῦ δεῖν, ἐν τῷ στενῷ τούτῳ Φαναρίῳ καταρράδιουργεῖσθαι πρὸς τὸ ἰδιοτελέστερόν τε καὶ ἀπραγμονέστερον, τῶν δὲ φοιτητῶν πάλιν ἔξω τῆς Σχολῆς ἀνεπόπτως ἀθροιζομένων καὶ περὶ τὰ ἦττον ἔγκαιρα τυρβαζομένων ἐπὶ ζημία τῆς ἐν τῇ Σχολῇ προόδου, πᾶσα ἡ χορεία τῶν Καθηγητῶν, τούτων ἐν γνώσει γενομένη, καθόλου συνιδούσα, ὅτι πᾶς μαθητῆς, ἐφ' ὅσον μαθητεύεται, ἐξὶν ὑπεξοῦσι τοῖς γονεῦσι καὶ τῇ Σχολῇ ὅτι ὁ ἐφ' ἃ μὴ δεῖ δαπανώμενος ὀλίγος γίνεται ἐφ' ἃ δεῖ ὅτι σκοπὸς μὲν τῶν ἐπιστημονικῶν συλλόγων ἐν γένει ἐστὶν ἢ ἐξ εἰδικῆς ἐμπειρίας σοφῶν ἀνδρῶν σκόπιμος ἀλληλοδιδασκαλία, οἱ δὲ μαθητεύοντες ὀφείλουσι διδάσκεισθαι καὶ μαθάνειν μᾶλλον τὰ ἐν τῇ Σχολῇ ἢ ἑτέρους διδάσκειν τὰ ἄκαιρα· ταῦτα σκεψαμένη, ἀπὸ κοινῆς δόγματος διέλυσε τὸν ῥηθέντα σύλλογον. Ἔχουσι δ' ἀντὶ τούτου οἱ φίλοι καὶ

(α) Ἐπιθὶ τὴν ἡμετέραν περυσινήν Λογοδοσίαν, σελ. 5—7 καὶ 48.

φιλομαθεῖς φοιτηταὶ ἠνεωγμένους τὰς αἰθούσας καὶ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς, ὅποταν θέλωσιν.

Ὅτε δ' ἐνοριακῆς τινος φιλοπτώχου ἀδελφότητος (α) ἡ ἐντιμος ἐφορία ὑπερέου τινὰς τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν, ἵνα ὡς ὑποκριταὶ παραστήσωσιν ἐν δημοσίῳ θεάτρῳ ἐν ἡ δύο δράματα εἰς ὄφελος τῆς ἀδελφότητος, αἱ ἀρχαὶ τῆς Σχολῆς, ἄμεσον γνώσιν λαβοῦσαι, φιλικῶς ἀντιπαρετήρησαν, ὅτι σχολεῖον καὶ θέατρον, μαθητῆς καὶ ὑποκριτῆς, προγυμνασία συμμαθητῶν, καὶ προγυμνασία συναγωνιστῶν ἑκατέρου τοῦ φύλου εἰσὶν ἐννοιαὶ τῆ παράπαν ἀσυμβίβαστοι· οὔτε καλὸν ἐστὶ τὸ καλόν, μὴ καλῶς γινόμενον. Ἡ δὲ Σχολὴ προνοήσει ὅπως, κατὰ τὰ πατροπαράδοτα, οἱ μὲν τῆς ἀνωτέρας τάξεως φοιτηταὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους εἰς τέρψιν ἅμα καὶ διδασκαλίαν ἐγγυμνάζωνται ἀπαγγελματικῶς καὶ δραματικῶς ἐν τῇ Σχολῇ περὶ ἐν τι τῶν ἀρχαίων δραμάτων ἢ περὶ τινὰ τῶν δραματικωτέρων ραψωδιῶν τοῦ Ὀμήρου· οἱ δὲ τῶν ἄλλων τάξεων, περὶ τὰς Θουκυδιδεῖους, τὰς Δημοσθενεῖους καὶ τὰς Κικερωνεῖους δημογορίας.

ἐ. Διδασκαλία.

Ἀποφυγὴ χρήσεως φοιτητῶν βοηθῶν ἢ ὑφηγητῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἰκανότης καὶ εἰδικότης καθηγητῶν, βαθμιαία τῶν ἀπαραιτήτων μαθημάτων συμπλήρωσις πρὸς ἀπάρτισιν φιλοσοφικῆς καὶ τῶν γραμμάτων σχολῆς, πρὸ δὲ πάντων ἐπιμέλεια καὶ τὸν χρόνον τοῦ διδάσκειν συντέμνουσα μέθοδος, ταῦτα ἦσαν καὶ εἰσὶ τῆς Σχολαρχίας καὶ τῆς ἐφορικῆς φιλοτιμίας τὸ κύριον μέλημα· διὰ γὰρ τούτων ἀποδείκνυται, ὅτι τὸ ἔθνος ζῆ ἐπιστημονικῶς καὶ βραίνει ταχὺ πρὸς τὸν φωτισμὸν αὐτοῦ. Κατὰ τὸ λῆξαν τοῖνον ἔτος, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν φοιτητῶν ὑφηγηταὶ ὅλως ἐξέλιπον, τῆς θεωρητικῆς Ἀριθμητικῆς ἀνατεθείσης τῷ φερεπόνῳ κ. Ζαχαριάδῃ, ὃ συνανετέθη πρὸς τῇ Ἀρχαιολογίᾳ καὶ τῇ Μυθολογίᾳ ἢ τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν λαῶν ἱστορία, ἵνα ὅπως οὐν ἀνακουφισθεῖς ὁ πολὺς τῆς ἱστορίας καθηγητῆς αὐξήσῃ τὰ λατινικὰ μαθήματα. Εἰδικοί δὲ καθηγηταὶ ἐγένοντο δύο, ὁ τῶν γαλλικῶν μαθημάτων καὶ ὁ τῶν φιλοσοφικῶν, ἀναθεῖναι ἀναγκασθέντος μου καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας, δι' ἄλλα ἔργα, τῷ κ. Ἰ. Ἀριστοκλεῖ ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι ὁ φιλόπονος οὗτος ἀδελφὸς διπλασιάσει τὴν ἐπιμέλειαν εἰς ἐξήγησιν καὶ κρίσιν ἢ καὶ ἀνασκευὴν παμπόλλων συστημάτων ἀσαφεστέρων ἢ ὀρθοσκευτικῶς ἐπικινδύνων, ἵνα ὑγιαίνῃ μὲν ἡ Σχολὴ καὶ φιλοσοφικῶς, μῶμοι δὲ τινες φιμωθῶσι. Τὴν δὲ προσεχῆ σεπτέμη-

(α) Πολλοὶ καὶ πολισχιδεῖς ἀδελφότητες τοιαῦται, οὐδὲν κοινὸν κέντρον καὶ ταμεῖον ἔχουσαι, καὶ διὰ τοῦτο μερικαί, ὀλιγοδρανεῖς, ἀλεεῖς καὶ ὀλιγοχρόνιοι.

βριον, Θεοῦ θέλοντος, ειδικοί ὁμοίως ἔσονται οἱ καθηγηταὶ τῶν μαθηματικῶν, τῶν λατινικῶν καὶ τῆς γενικῆς ἱστορίας. Μαθήματα δὲ προσετέθησαν δύο μὲν ἐν τῇ μεγάλῃ Σχολῇ, ἡ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς Φιλολογίας ἱστορία καὶ ἡ Ἠθικὴ Φιλοσοφία· δύο δὲ καὶ ἐν τῇ προκαταρκτικῇ, ἡ Φυσικὴ Γεωγραφία καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ τάξει ἡ γαλλικὴ γλῶσσα, ἵνα τὰ ἔτη γένωνται πέντε, λόγῳ τῆς ἐμπορικῆς καὶ κοινωνικῆς αὐτῆς χρησιμότητος, καθά γε ἡ τῶν ἐφόρων πρακτικὴ πλειονότης ἐδικαίωσεν. Ἡ δὲ ἀνωτέρα τῆς Σχολῆς ταύτης τάξις, τὸ πέμπτον ἔτος ἀνούσα καὶ πῶς ὑπεργυμνασιακὴ καὶ ἀκραιφνέστερον ἐπιστήμων, ἀπηλλάγη τῶν δύο νεωτέρων γλωσσῶν, ἵνα εἰδικώτερον ἐπιδοθῆ περὶ τὰς δύο ἀρχαίας γλώσσας καὶ τὰ ἄλλα ἐπιστημονικὰ μαθήματα, αὐξηθῆσόμενα προσεχῶς διὰ πλείονων τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Κοσμογραφίας καὶ πιθανῶς τῇ προσθήκῃ τῆς Χημείας καὶ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ τοῦ Ὀθωμανικοῦ δικαίου, ἐὰν οἱ πόροι ἐπιτρέψωσιν. Ἐπειδὴ δὲ, φιλοκάλῳ καὶ φιλαρχαίῳ προνοίᾳ τῆς Α. φιλομούσου Παναγιότητος, ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου ἀνοίγεται καὶ μουσικὴ Σχολή, προσθήσομεν καὶ τοῦτο τὸ μάθημα ὑποχρεωτικῶς μὲν ἐν τῇ προκαταρκτικῇ προαιρετικῶς δ' ἐνταῦθα. Οὕτω τοίνυν πάντα τὰ μαθήματα καὶ αἱ κλάσεις καὶ τὰ τῆς μαθητείας ἐπανευρίσκουσι τὴν οἰκίαν τάξιν, ἣν ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἀπολέσαντα μάτην ἐπόθουν.

Ἀλλὰ καὶ μεταβολαὶ τινες ἐπεγένοντο περὶ τοὺς καθηγητὰς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος. Ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ φεβρουαρίου μηνὸς αἰσίως ἀποκατέστη ἐν τῇ Σχολῇ ὁ πολυετής καὶ δόκιμος αὐτῆς Γαλλοδιδάσκαλος κ. Κωνσταντῖνος ὁ Κρῆς, ἄτε τοῦ μὲν κ. Ε. Μαρκελλίνου ἀδυνατοῦντος διδάξαι τὰ τε μαθήματα τῆς Χαλκίτιδος ἐμπορικῆς καὶ τὰ τῶν πέντε τάξεων τῆς ἡμετέρας Σχολῆς· τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν, ἀπολυθέντος μετὰ διδασκαλίαν δίμηνον, ὡς ἀκαταλλήλου. Ἐπειδὴ δὲ πᾶς εὐσυνείδητος καὶ ἐχέφρων ἔννοεῖ, ὅτι ἱερωσύνη, ἐπιστήμη καὶ τέχνη ἐπιζητοῦσιν οὐ φυλὴν καὶ ἐθνότητα, ἀλλὰ τὴν ἰκανότητα· ἐκ τοῦ ἀληθεύειν ταύτην τὴν ἀρχὴν οὐχ ἔπεται καὶ ὅτι πᾶς ὁμογενῆς, διδάξας τὰ Γαλλικὰ ἐπὶ τριακονταετίαν καὶ ἑκατέρας τῶν γλωσσῶν καταμεμαθηκῶς τοὺς διακριτικούς ἰδιωτισμούς, ἐστὶν ἀπαράδεκτος ὡς Γαλλοδιδάσκαλος τῆς μεγάλης Σχολῆς τοῦ Γένους, ἄλλως τε καὶ παμπόλλους ἐχούσης τοὺς περὶ τὴν γλῶσσαν ταύτην ἀστοιχειώτους μαθητὰς. Ἐτέρα μεταβολὴ ἀναγκαία ἦν ὅτι μακρότερον νοσήσας ὁ ἱστορικὸς ἅμα καὶ λατίνος καθηγητὴς κ. Βίλκιος, τὴν μὲν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς φιλολογίας μετ' ὀλίγιστα μαθήματα ἠναγκάσθη παραλεῖψαι· τὰ δὲ λατινικὰ διδάξαι μέχρι δεκεμβρίου τῆς δὲ γενικῆς ἱστορίας τὰς δύο τάξεις διδάξαι περίπου ἑξάμηνον ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει τοῦ ἔτους. Ἡ

νόσος αὐτῆ τοῦ γεραροῦ συναδέλφου τοσοῦτω πλέον ἐλύπησε τὴν Σχολὴν, ὅσον ἐξ καὶ ἐβδομήκοντα πλήρη ἔτη ἐπὶ ἀκαμάτων ὤμων βασταζῶν, οὐ μόνον οὐδενὶ τῶν νεωτέρων ἡμῶν ὑπεχώρει κατὰ τὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ ἀριστος τοῖς πᾶσιν ὑπογραμμὸς ἐπέδεικνυτο αὐτορμητοῦ καὶ ἀτεχνῶς γερμανικῆς ἀκριβείας, οὕτω σπανίας καὶ οὕτως ἀναγκαίας ἐν τῇ Ανατολῇ κατὰ πάντας τοὺς κύκλους καὶ κλάδους. Ἡ οὖν σεβαστὴ Ἐφορία, πρὸς τὴν διττὴν τοῦ πολυχρονίου τούτου διδασκάλου ἀσθένειαν συμπαθοῦσα, ἀπὸ μὲν μαρτίου ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῶν λατινικῶν μαθημάτων, ἀναθεῖς αὐτὰ τῷ κ. Ἰωάννῃ τῷ Φιλαλήθει, πολλὴν καὶ ἐν τούτοις καὶ μεθοδικώτατην ἐπιδεικνυμένῳ τὴν ἐμπειρίαν, ἕως οὐ εὗρη τὸν ἐπαξίως διαδεξόμενον· προτίθεται δὲ, ἅμα καὶ τὸν ἐν ἱστορίᾳ εὐρύσα διάδοχον, ἀπαλλάξαι τὸν ἄνδρα καὶ τοῦ μαθήματος τούτου, τὸ καματηρὸν καὶ ἀπόστρατον γῆρας διαναπαύουσα. Πόσον δ' ὠφελεῖ τὴν Σχολὴν τὸ γηροκομῆσαι καθηγητὴν, τίς ἀγνοεῖ; Πᾶς πανταχοῦ περίβλεπτος ἐπὶ σοφίᾳ προθύμως ἐθελήσει διδάξαι καὶ ἐπὶ μετριωτέρῳ μισθῷ, ὅταν βεβαιωθῆ, ὅτι τὸ γῆρας αὐτοῦ ἔξω κεῖται φόβου ἐγκαταλείψεως καὶ λιμοκτονίας. Ἱερεὺς δὲ καὶ διδάσκαλος, πνεύματα διὰ πνευμάτων διαδοχικῶς καὶ αἰδίως εὐεργετοῦντες, οὐκ εἰσὶ βράπτης καὶ ὑποδηματοποιός, τῆς καθ' ἡμέραν ὑπηρεσίας ἀπολαμβάνων τὸ ἀντιμίσιον οὐδαμῶς. Εἰ δέπου ἔρπει ἔτι καὶ νῦν ἐν κοινωνικῇ ἀφανείᾳ ἐπάγγελμα πάνσεμον, δι' οὗ τὰ ἔθνη μεγαλύνονται, πῶς νοερὸν καὶ ζωτικότητα κοινωνικὴν ἀρούμενα, σημεῖον ὅτι ἐκεῖ ἀκμὴν ἢ ὕλην ἐπικρατεῖ τοῦ πνεύματος. Ἀλλὰ θαρσεῖτε, ὦ φίλοι καὶ μεγαλήτορες διδάσκαλοι· οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ τὸ παντοδύναμον πνεῦμα νικήσει καὶ δαμάσει αὐτὴν κατὰ κράτος. Εἶεν.

Τὰ δ' ἄλλα, πάντες οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἀμφοτέρων τῶν Σχολῶν, καὶ μετὰ τὴν ἀσυνήθη τοῦ μισθοῦ πολὺμηνον καθυστέρησιν, ἐδίδαξαν τὰ ἐν τῷ προγράμματι μαθήματα εὐμεθόδως καὶ ἀνελλιπῶς, ἀλλὰ δὴ καὶ χριστιανικῶς, οὐδὲν μᾶλλον τῶν γραμμάτων ἢ καὶ τῶν ἡθῶν καὶ τῆς εὐσεβείας γινόμενοι πρακτικοί τε καὶ θεωρητικοί διδάσκαλοι. Κοσμητῶρ δὲ καὶ Γραμματεὺς καὶ Βιβλιοθηκάρχης οἱ αὐτοὶ ἐκλεγέντες ὑπὸ τῆς ψήφου τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, τὴν ψῆφον ταύτην ἐπὶ δύο ἔτη ἐφεξῆς ἐδικαίωσαν. Οἱ δὲ πάντες, προθυμότερα συναντιλαβόμενοι μὲν τῶν φροντίδων τῆς σχολαρχίας, ἐναμίλλως ἐφιλοτιμήσαντο τίς τίνα ὑπερβῆ κατὰ τὴν φιλαδελφίαν καὶ συμπάθειαν, ὑπὲρ ἧς εὐγνωμονῶν αὐτοῖς ὀλοψύχως, τῆς ἀνω Προνοίας τοῦτο εὐεργέτημα λογιζόμεναι ἐμοί τε καὶ τῇ Σχολῇ· ὅπου γε οὐδὲν μὲν ἀγαθὸν κατορθοῦται χωρὶς τῆς ἀνωθεν εὐλογίας, ἐν οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἐντίθησιν ὁ Θεὸς τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ἢ ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ ἐν τῇ ἁρμονικῇ ἐνότητι.

ς'. Τὸ ἱερὸν μνημόσυνον τῶν εὐεργετῶν τῆς Σχολῆς.

Ἐτελέσθη καὶ τῆτες δημοτελῶς, καθὰ καὶ πέρυσιν, ἐν τῷ σεπτῷ πατριαρχικῷ ναῷ μνημόσυνον ἱερὸν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν μακαρίων ψυχῶν πάντων τῶν ἔργῳ καὶ λόγῳ, διδασκαλίᾳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ ὄσῃ καὶ οἰαδῆποτε προστασίᾳ τὴν Σχολὴν ταύτην εὐεργετησάντων. Ἡ τῆς ἱεράς καὶ πομπικῆς ταύτης πανηγύρεως τελετὴ πρῶτιστα μὲν καὶ ἀμέσως, ὡς οἱ πάντες οἶδασι, προτίθεται τῶν αἰδιμῶν εὐεργετῶν, ζώντων καὶ τεθνεώτων, τὸν ἀγιασμόν καὶ τὴν εὐλογίαν ἀναφλέγουσα δ' ἐνταυτῷ καὶ τὸν φιλάδελφον ζῆλον τῶν συνεκκλησιαζομένων εὐσεβῶν, γίνεται καὶ εὐκαιρὸς ἀφρορῆ γένναίου ἐράνου παρὰ τῶν εὐπορούντων ὁμογενῶν, οὓς ὁ πλοῦσιος ἐν ἑλέει Θεὸς εὐλογήσας καὶ πλουτίσας, ἐκάλεσεν ἵνα γένωνται ὄργανα αὐτοῦ, βραχιῶν δὲ καὶ μυῶνες τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὅμως ὀλιγορρηθίσαι, οὐκ οἶδ' ὅπως, τῆς συναξέως τοῦ ἐράνου τούτου, καὶ ταῦτα ἐν ἀμνηχανίᾳ δεινῇ, ἐματαιώθη πως ὁ ἕτερος τῆς ἑορτῆς ταύτης σκοπός· καίτοι ἄνδρες συνετοί τε καὶ μεγαλοπράγμονες, οἷοι οἱ φιλόκαλοι Σμυρναῖοι, οὐδέποτε ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει κατολιγορούσι τῶν τοιούτων εὐκαιριῶν. Ἡ μὲν οὖν Σχολή, ἥς τοὺς ἐκ πατέρων πόρους κατεβρόχθισεν ἡ τῆς ἡδῆ ποντωθείσης Κουζικῆς ἀδικίας ποντοχάρυβδις, ἐθλίβη ἐπὶ τῷ γεγονότι ἡ δὲ πολὺγλωττος φήμη μίαν τῆς ὀλιγορίας ταύτης διεσάλπισεν αἰτίαν σφόδρα δακέθυμον, τήνδε: Ὑπεφύσησεν ὁ μισόκαλος εἰς ἐνὶνυ κεφαλὰς τὴν ἀμφιβολίαν, εἰ ἡ μεγάλη αὕτη Σχολή, τοῦ Γένους μαλ' ἴσον ἐστὶν Σχολή ἢ τῆς Ἐκκλησίας· καὶ εἰ τὸ λεγόμενον Γένος ὁ Κλήρὸς ἐστὶν ἢ οἱ λαϊκοί· ὡσπερ ἀνεὶ ἄλλα ἦσαν τὰ κοινὰ τοῦ ὀρθοδόξου Κλήρου συμφέροντα καὶ ἄλλα τὰ τοῦ λαοῦ· ὡσανεὶ ὑπάρχει που κατὰστημα κυριωνύμως ἐθνικόν, μὴ ἐξαρτώμενον ἀπὸ βασιλείας ἢ Ἐκκλησίας· ὡσανεὶ ὑπῆρξεν ἢ ὑπάρξει ποτὲ Γένος ὀρθόδοξον ἐν Τουρκίᾳ ἐξῶ τῆς πατριαρχικῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς, ὡς κεφαλῆς καὶ καρδίας, ἀπορρέει πᾶσα παντός κοινοῦ καταστήματος καὶ πράγματος ἢ ὑπαρξίς καὶ διοίκησις. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως οἱ ἄνθρωποι ταυτίζουσιν ἐκκλησιαστικά καὶ ἐθνικά πράγματα καὶ τὰ ταῦτα διευθύνον πρόσωπον, ἤρκεσε καὶ μικρὰ πρὸς τοῦτο (α)

(α) Νοεὶ μοι τὴν Α. Θ. Παναγιότητα. Τοῦτο δὴ ὡσπερ ἐνδημικὸν καὶ παμφθόρον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογενοῦς Κοινότητος νόσημα, τὸ ἰσοδυναμεῖν βελτιώσει ἢ ὀπισθοδρομήσει τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ καταστημάτων τὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην ἢ ἀδικον ἢ δικαίαν συμπάθειαν ἢ ἀντιπάθειαν· εὐαριθμῶτατοι δὲ λίαν εἰς μνήμην λαμβάνουσι τὸ τοῦ ῥήτορος ἐκεῖνο κοινωνικὸν νοσήθημα. «Οὐ γὰρ ἐστὶν οὐκ ἐστὶν ἕνα ἄνδρα ἂν δυνηθῆναί ποτε ταυθ' ἡμῖν πράξαι ἄπανθ', ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μὲντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖνα αἰτίαςασθαι καὶ τὸν δεῖνα, ἐστὶ· τὰ δὲ πράγματα ἐκ τούτων ἀπόλωλε».

ψυχρότης, ἵνα κακεῖνα παραδῶ εἰς ἐρήμωσιν. Πλὴν ἀλλ' ὅ, τιδήποτε καὶ ἂν φρονῆ περὶ τούτου ἕκαστος, ἐν μένει πάντοτε βέβαιον καὶ ἀναμριλεκτον, τὸδε· ὅτε Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ποιμὴν τῶν ἀπομάντων προβάτων κληθεὶς, ἐπισυνῆγε πάντας τοὺς θρησκευτικῶς τε καὶ πολιτικῶς, διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς τεθραυσμένους ὀρθοδόξους, διὰ τὸν τρόπον ἐπισυνάγει ἐργίε τὰ νοσοῖα ἑαυτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, ἵνα σκεπάσῃ καὶ σώσῃ, θρέψῃ τε καὶ παιδεύσῃ, τότε βεβαίως λαὸς καὶ Κλήρος, Γένος καὶ Ἐκκλησία, Γραικοὶ καὶ Βούλγαροι οὐδαμῶς διέφερον. — Ὡ, πόσον ἡ εὐτυχία καθίστησιν ἐπιλήσιμονας καὶ ἀγνώμονας τοὺς υἱοὺς τῆς γῆς! «Ἐλιπᾶνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη» καὶ ἐγκατέλιπε Θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτόν», ἔλεγεν ὁ Προφῆτης περὶ τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ.

ζ'. Βιβλιοθήκη.

Τὰ δύο ταῦτα ἔτη ὅπως οὖν πλουτισθεῖσα ἡ βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς ἐκ τε δωρημάτων καὶ τῶν ἐν τῷ κοινῷ τέως διακενῆς φθειρομένων ἢ καὶ ὑπεξαιρουμένων βιβλίων (α), διὰ δὲ τοῦτο καὶ διὰ στενότητα χώρου καὶ διὰ τὴν σύνταξιν νέων καταλόγων καὶ δι' ἔλλειψιν εἰδικοῦ καὶ ἐμπείρου βιβλιοφύλακος, μᾶλλον δὲ βιβλιογράφου καὶ βιβλιοταξινομῆως, μακροτέρας δεηθεῖσα ἐργασίας καὶ χειρῶν πλείονων καὶ τῆς ἀδιαλείπτου παρουσίας τοῦ Σχολάρχου πρὸς τὴν, ὡς οἶόν τε, προσφορωτέραν καὶ ἀκριβεστέραν διάταξιν, μένει σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ δύσχηρστος καὶ ἀταξινομήτος. Εἰ δέ τις τῶν Καθηγητῶν ἢ τῶν λογιωτέρων ἐφόρων ἢ ἕτερος τὰ ταιαῦτα δόκιμος ἀνεδέχετο τὴν φροντίδα ταύτην (καὶ γὰρ καὶ ἔκτακτοι ἄλλοι οὐ διαλείπουσιν), οὐ μόνον τὰ τῆς ἐργασίας εἶχον ἂν πέρας αἴσιον ἄχρι τούτου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἐκέρδαινον ἂν πιθανῶς πλείονα χρόνον, ὥστε ἐπαρκεῖν διδασκαλίᾳ καὶ συνεχεῖ ἐποπτεία.

Περὶ μὲν οὖν ταχυτέρου πλουτισμοῦ τῆς βιβλιοθήκης οὐδενὸς τῶν ἐφ' ἑαυτῇ ὀλιγόρησεν ἡ Σχολαρχία· διενεργεῖ δὲ, κατὰ τὸ ἐγγυωροῦν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς βιβλιοθήκης τὸν ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου συντεταγμένον κανονισμόν, εἰ καὶ μήπω ἐπεστράφη μοι τὸ σχέδιον ἀπὸ τῆς Γ

(α) Ἐκείθεν διασώσαντες καὶ τὰ δίκην σιβυλλείων φύλλων διεσκορπισμένα καὶ αἰεὶ ἐκλείποντα φύλλα, μετὰ πολλοῦ τοῦ μόχθου συναψηρτίσαμεν 700 ἀντίτυπα τοῦ α. τόμου τοῦ ἐθνικοῦ λεξικοῦ τῆς Κιβωτοῦ, ἐμπεριλαβόντες καὶ τὰς μόνας ἐκδομένας ἐκ τοῦ στοιχείου ἐπιλοῦ ἐννενήκοντα περίπου σελίδας. Οἱ δὲ ἀγοράστονες αὐτὸ εἰς ὄφελος τῆς κοινῆς ἡμῶν βιβλιοθήκης ἔξουσι θησαυρὸν ἐθνικὸν καὶ πολλὸν καὶ καλὸν καὶ εὖανον. Τὸ δὲ περιλειπόμενον ἀνεκτότον ἀμὴν ποθεῖ τὸν Κορομηλᾶν, ἢ τὸν Διδότον αὐτοῦ.

Ἀπριλίου 1865 (α). Παρὰ δὲ τοὺς δυνατοὺς τρόπους τοῦ ἐκπορίζειν βιβλία συναπαιτηθέντος καὶ ποσοῦ τινος ἐτησίου εἰς τε προμήθειαν νέων συγγραφοῶν ἐν δέοντι καὶ εἰς βιβλιοδέτησιν τῶν ἐφθαρμένων ἐκτύπων ἢ χειρογράφων, ἐφεῦρεν ἡ Σχολή, ὅσον πρόχειρον, τοσοῦτο καὶ εὐλογον πόρον, τὸ ἐκ τῶν ἐνιαυσίων ἐλεγκτηρίων καὶ ἐνδεικτικῶν καὶ διπλωμάτων τῶν φοιτητῶν εἰσπραττόμενον ὀλίγον ἀργύριον, ὃ καὶ ἐπαυξῆσαι δυνατόν διὰ τῆς ἐκποιήσεως ἢ ἀνταλλαγῆς τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ περιττῶν ἀντιτύπων, ὧν ὁ κατάλογος προσεχῶς δημοσιευθήσεται (β). Καὶ δὴ τὰ πρὸ ἐμοῦ ὑπάρχοντα βιβλία καὶ τὰ πέρυσι καὶ τοῦτο τὸ ἔτος ἐπιπροσθεθέντα μικρὰ τε καὶ μεγάλα συμποσοῦνται πάντα, πλὴν τῶν περιττῶν καὶ πωλητέων ἢ ἀνταλλακτέων τούτων, τόμοι τετρακισχίλιοι διακόσιοι πέντε· ποσὸν μέγα μὲν, καθόσον, τῆς αὐξήσεως ἀρξαμένης καλῶς, ἢ καλῇ ἀρχῇ τοῦ παντός εἶναι τὸ ἦμισυ δικαίως ὁμολογεῖται· ἐλάχιστον δὲ πρὸς γε τὰς παρούσας καὶ τὰς ἐπιούσας πνευματικὰς ἀνάγκας ταύτης τῆς κοινωρίας. Καὶ γὰρ οὐδένα λανθάνει, ὅτι οὐ μόνον μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ εἰτις λόγιος καὶ φιλομαθῆς, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἔχειν πλήρη συλλογὴν πάντων, ὅσων δεῖται βιβλίων, προσεύγει εἰς τὰς κεντρικὰς καὶ πλουσιωτέρας βιβλιοθήκας, ἵνα τροφήν ἀρῶσται καὶ φῶς καὶ τόνον τοῦ πνεύματος καὶ φάρμακα τῶν ψυχικῶν νοσημάτων.

Ἄλλ' ἐκ λόγου γὰρ ἄλλος ἐκβαίνει λόγος· ὁ τῆς βιβλιοθήκης λόγος παρεξάγει με καὶ ἄκοντα εἰς γενικωτέραν παρατήρησιν οὐχὶ ἀμπαν ἀδιάφορον τῇ Σχολῇ τοῦ Γένους. Τὸ μὲν γὰρ ἐπιμελεῖσθαι καὶ σπουδαίνει πῶς ποτ' ἐνορίας τινὸς τῆς ἐπὶ θαλάσσης καὶ νήσων, λόφων καὶ πεδίων καὶ κοιλάδων ἐπικαθημένης μεγαλοπρεπῶς ταύτης βασιλίδος τῶν πόλεων ἢ βιβλιοθήκῃ πλουτισθῆ ταχέως καὶ ἀρκούντως, ἢ πῶς ἡ μεγάλη αὕτη καὶ τῶν ἄλλων σχετικῶς τελειότερα Σχολῇ μετενεχθῆ

(α) Τὸ σχέδιον τοῦτο ἰδὼν τις καὶ ζηλωτῆς ὢν, ὡς φαίνεται, διττῆς δόξης, τῆς ἐφορικῆς καὶ τῆς τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, οὗ τυγχάνει μέλος (τύχη δ' ἀγαθὴ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς τὴν τιμὴν ταύτην), δύο λάθη εὑρίσκειν ἐν τῷ δηλωθέντι Κανονισμῷ· 1) τὸ ἐπονομάσαι τὴν βιβλιοθήκην ταύτην ἐθ ν ι κ ἢ ν, διὰ τὸ προσηρηθῆσαι ἐθνικῇ Σχολῇ· καὶ 2) ὅτι ἐφορος τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἐτάχθη ὁ κατὰ καιρὸν σχολάρχης, οὐχὶ δὲ ἡ ἄλλο· ἄλλη καὶ ἐπ' ἄλλοις (τοῖς πόροις δηλονότι) καὶ ἀπειροῦ καὶ ξένης τῶν τοιούτων καὶ σπανιώτατα παρούσα ἐν τῇ Σχολῇ ἐφορία. Τοιαῦτα ἁμαρτήματα κριθήσονται αὐστηρῶς τέως, ἕως διδασκῶσι πολλοὶ καὶ πληθυνθῆ ἢ γινώσκειν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἀποδειχθῆ τοῖς πᾶσιν, ὅτι ἔργα ἦν ἄρα ἡ φιλογένεια, οὐχὶ ῥήματα.

(β) Ἴδε ἐν τέλει ἐπίμετρον Β'.

ἐπὶ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν τῆς πρωτεύουσας κλιτὸν ἢ παραλίαν εἰς μείζον καὶ πρόχειρον ὄφελος τῶν ἐνοριτῶν, τοῦτο, εὐκατάληπτον ὄν, ἐστὶ καὶ τέως ἀνεπίμοτον διὰ τὴν ἐκάστου φιλαυτίαν. Τὸ δ' ἐπωνυμεῖν τὴν μόλις ἄρτι συγκροτουμένην τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ Φιλολογικοῦ Συλλόγου βιβλιοθήκην *ἐθνικὴν* ἐπὶ ὀλιγοῖα καὶ συγκρύψει ταύτης δὴ τῆς μόνης ἱστορικῶς τόσον *ἐθνικῆς*, κοινῆς καὶ *κεντρικῆς*, ὅσον ἐστὶν *ἐθνικῆ*, κοινῆ καὶ *κεντρικῆ* αὕτη ἡ Σχολή, ἢ προσαρτάται, τοῦτο φαίνεται μοι ἄδικον καὶ πολλὴν ἐπιδεχόμενον ἀμφισβήτησιν, ἐφ' ὅσον ἀγνοεῖ μὲν ἐπισήμως ἡ Ἐκκλησία ἐκείνον τὸν Σύλλογον (καὶ ἕνεκά γε τῆς ἀγνοίας ταύτης κινδυνεύει γίνεσθαι ἀκέφαλον σῶμα καὶ ἄνευ ἀρχῆς)· ἱστορικὸν δὲ γεγονὸς ὑπάρχει, ὅτι πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν (ἐπὶ τῆς εὐκλεοῦς σχολαρχίας Δωροθέου τοῦ Πρωτοῦ) τὸ λέγεσθαι τινα μέλος *ἐπίτιμον τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους* (ὅπως ὠνομάσθησαν Λογάδαὶ καὶ Βάμβαι καὶ Κοραεῖς καὶ οἱ τοιοῦτοι) τῆς πρώτης τιμῆς καὶ ἀξίας παρὰ τοῖς λογιωτέροις ἐνομιζέτο· ἀλήθεια δ' ἐστὶ καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἀνωμολογημένη, ὅτι ἔθνους τινὸς ἢ παιδείας, ἢ *ἐθνικῆς*, ἀρχεται οὐχὶ ἄνωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν κατωτάτων σχολείων, ἢ ἀπολήξῃ καὶ κορυφωθῆ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ Ἀκαδημίαν, ἢν τὸ ἄνθος τῶν ἐπιτοπίων καὶ πανεπιστημιακῶν σοφῶν καὶ διδασκῶν συναπαρτίζει· οὔτε μὴν δύναται ὑπάρξαι κυριολεκτικῶς *ἐθνικὴ* Ἀκαδημία πρὸ τοῦ ὑπάρξαι Πανεπιστημίου *ἐθνικόν*, Σχολὴν *ἐθνικὴν*, ἵνα τούτου δὴ τοῦ *ἐθνικοῦ* καταστήματος τὰ μέλη (οἱ διδάσκαλοι) ἐκείνου γένωνται μέλη, καὶ ἀντιστρόφως. Κατὰ ταῦτα, προηγήθη ἀναγκαίως *Σορβόννη* καὶ *Γαλλικὸν Κολλέγιον*, ἵνα γεννηθῆ τὸ *Ἰσπανικόν* ἢ *ἐθνικὴ* τῶν Παρισίων Ἀκαδημία, εἴτε, ὅπερ ταυτόσημον, Παρισινὸς *ἐθνικὸς* φιλολογικὸς τε καὶ ἐπιστημονικὸς σύλλογος. Ὡσαύτως οἱ πολῖται (καθηγηταὶ καὶ φοιτηταὶ) τῶν ἐν Γερμανίᾳ Πανεπιστημίων ἀπαρτίζουσι τὰ μέλη τῶν ἐπιτοπίων Λεσχῶν ἢ Συλλόγων, τῶν θεολογικῶν, τῶν νομικῶν, τῶν φιλοσοφικῶν, τῶν ἰατρικῶν, καὶ ἀπλῶς τῶν ἐπιστημονικῶν. Ὁμοίως προηγήθη τὸ ἑλληνικὸν πανεπιστήμιον ἐν Ἀθήναις, ὅπως ἐξ αὐτοῦ ἐξανατεῖλῃ τέκος ἀγλαὸν τὸ Ἀθηναῖον καὶ προσεχῶς ἡ Ἀκαδημία. Τότε δ' ἐσώθη ἀσφαλῆς ἡ Ἀθήνησι κοινὴ βιβλιοθήκη, ὅτε αὕτη τε καὶ ἡ πανεπιστημιακὴ συνανεκράθησαν εἰς μίαν ὄντως *ἐθνικὴν*, τῷ ἐθνικῷ ἀνήκονσαν πανεπιστημιακῇ καὶ μόνον ἐν ὀνόματι αὐτοῦ αὐξήθεισαν. Περιττὸν δ' ἐπὶ τούτοις τὴ προσθεῖναι πρὸς εἰδότας, ὅτι τούτω διαφέρει Σύλλογος Πανεπιστημίου, ὅτι τοῦτο μὲν, ὠρισμένους ἔχον καὶ τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ φοιτηταὶς, ὠρισμένα αἰεὶ καὶ μετ' ἐπιστήμης καὶ συστήματος διδάσκει μαθήματα, ἐκεῖνος δὲ, ἀκροατὰς ἔχων ἄλλοτε ἄλλους, οὐδὲν μὲν ἐπαγγέλλεται συστηματικὸν καὶ πλήρες· ὡς δὲ τὰ πολλὰ,

ἐπιζητεῖ τὴν τέρψιν καὶ τὴν ἐπίδειξιν, ἀ καθ' ἑαυτὰ οὕτω εἰσὶν ἐπίστημη.

Τούτων οὖν οὕτω καὶ οὐκ ἄλλως ἐχόντων, ἀντὶ τοῦ ἀμνημονεῖν μὲν πῶς καὶ πόθεν ἐθνικώτερον ἀρκτέον, ἐποδύρεσθαι δὲ ὅτι ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν Σύλλογος οὐκ ἔχει τοῦ συνεδριάσει, καθάπερ ἴδιον καὶ ὅπως ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελὲς καθίδρυμα, ἢ σκέπτεσθαι τοῦ καὶ πῶς τὸ ἐθνικὸν ὑπάρξει θέατρον, ἵνα μετ' αὐτοῦ συζεύξωσι τὴν τύχην καὶ τὴν δόξαν τοῦ Συλλόγου, ἦν ἂν, νομίζω, πολὺ συνεπέστερον καὶ ἀκραιφνῶς ἐθνικὸν τὸ σπουδαίως καὶ φρονίμως καὶ μᾶλλον γενικῶς ἢ ἐνοριακῶς καθάπαξ κοινῇ βουλευσάσθαι πῶς ποτε καὶ τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰκοδομήσαντες μορρώσομεν τὴν ὀνόματι καὶ πράγματι Μεγάλῃν Σχολῆν, ὅπως ἐνθρονίσωμεν ἐν αὐτῇ τὴν ἀνωτάτην τοῦ τῆδε ἔθνους παιδείαν, ποιούντες αὐτῆς ἀναπόσπαστα τμήματα καὶ τελειωτικὰ συμπληρώματα τόν τε ἐθνικὸν, φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν σύλλογον, καὶ τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην καὶ τὴν ἐθνικὴν ὀργανοθήκην καὶ τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον καὶ τὰ παραπλήσια, ἐξ ὧν ἀπάντων, ὡς κλάδων συμφυῶν τοῦ αὐτοῦ τῆς ἐθνικῆς παιδείας δένδρου, μεγαλυθῆσεται τὸ ἔθνος ἐν τῇ κραταιᾷ ἐνότητι. Ἴδού τὸ μόνιμον καὶ στερεὸν σημεῖον τῆς κοινῆς σωτηρίας καὶ δόξης, πρὸς ᾧ καλοῦσιν ἡμᾶς τὰ πράγματα, ὁ χρόνος, ἡ σύνεσις. Εἰδέ τις πρὸς τοιαύτην ἔνωσιν καὶ συστηματικώτεραν παιδευσιν ἀντιπροβάλλει τὴν χρηματικὴν ἀνέχειαν, ὁ τοιοῦτος λανθάνει ἑαυτὸν δύο καὶ μεγάλα ποιῶν ἁμαρτήματα· ἁμαρτάνει κοινωνικῶς, ἀνάξια φρονῶν περὶ τοῦ οἰκείου ἔθνους, καὶ ἀπιστῶν εἰς τὴν τοῦ συνεταιρισμοῦ ἀνυπερέβλητον δύναμιν· ἁμαρτάνει καὶ θρησκευτικῶς, ἔργω ψευδῶν τὸ ἀψευδὲς ῥῆμα τοῦ Σωτῆρος· «Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι, ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωσιν, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» (Ματθ. ιβ', 19). Ἄρα γε συνεφώνησάν τινες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Σχολῆς ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, τούτου τὴν χάριν μετὰ πίστεως ἐπικαλεσάμενοι, καὶ μετὰ τὸ συνεισενεγκεῖν προθύμως ἕκαστος τὴν συμβουλήν καὶ τὸν ὀβολὸν αὐτοῦ οὐκ ἐπέτυχον; Καλὰ τοίνυν νῦν αὖθις ὑπὲρ ποτε τὰ Δημοσθενικὰ ἐκεῖνα· «ἔστι δὴ λοιπὸν, οἶμαι, πάντας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέη, πολλά· ἂν ὀλίγων, ὀλίγα. Δεῖ δὴ χρημάτων· καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ἄλλοι πόρους, ὧν ἔλεσθε, ὅστις ὑμῖν ἂν συμφέρειν δοκῇ. Καὶ ἔως ἐστὶ καιρὸς, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων».

Πλὴν ἀλλ' ἀφέντες τὰ γενικώτερα καὶ δι' ἄλλην εὐκαιρίαν, φέρε νῦν

ἐπισυνάψωμεν τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐν τούτῳ τῷ ἔτει τῇ Σχολῇ δεδωρημένων βιβλίων κατὰ τὴν χρονικὴν τάξιν τῆς προσφορᾶς·

α.) Ἡ ἀγιωτάτη Διοικοῦσα Σύνοδος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν, ἀρίστης καὶ ἀριστοτόκου μητρὸς σεμνῆ καὶ εὐγνώμων θυγάτηρ, διὰ τῆς ἐνταῦθα Ῥωσικῆς Πρεσβείας ἐπεμφεν ἐν τρισὶ κιβωτίοις ἐπιγεγραμμένους· «*Τῇ μεγάλῃ Πατριαρχικῇ Σχολῇ*» τὰ ἐξῆς συγγράμματα Ῥωσιστὶ συγγεγραμμένα.

1. »Ἔργα τῆς ἐν Κιέβῳ πνευματικῆς Ἀκαδημίας»	Σώμ. Τόμ. Τόμ.
(σύγγραμμα περιοδικὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1860—1862. Καὶ τὰ μὲν τοῦ πρώτου ἔτους διήρηται εἰς τόμ. 4· τὰ δὲ τῶν ἄλλων δύο ἔτων εἰς τεύχη κατὰ μῆνας, ὧν λείπει τὸ τοῦ αὐγούστου τοῦ ἔτους 1861)	1 27
2. «Συμπλήρωμα εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Ῥωσικῆς μεταφράσεως τῶν ἁγίων Πατέρων» (ἐκδιδόμενον περιοδικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1843—1860 εἰς τόμους 18 εἰς 8ον)	1 18
3. «Ἀνάγνωσις τῆς Κυριακῆς» (σύγγραμμα περιοδικὸν, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῆς ἐν Κιέβῳ πνευματικῆς Ἀκαδημίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1840—1863 εἰς τόμους 25, ὧν 21 εἰς 4ον μέγα· οἱ δὲ 4 εἰς 8ον).	1 25
4. «Περὶ Χριστιανικῆς παιδαγωγίας» (ἐν Πετροπόλει 1857).	2 2
5. «Παραμυθία τῶν ἐν θλίψει καὶ ἀσθενείᾳ» ὑπὸ Εὐσεβίου ἐπισκ. Σαμόρσκης (ἐν Πετροπόλει 1860).	2 2
6. «Διδασκαλία περὶ τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως», ὑπὸ Εὐσεβίου ἀρχιεπ. Μογίλας (ἐν Πετροπ. 1863).	2 6
7. «Ὀμιλία εἰς τὰ Εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἑορτῶν ὑπὸ Εὐσεβίου ἀρχιεπ. Μογίλας» (ἐν Πετροπόλει 1864).	2 4
8. «Ὀμιλίαι περὶ τῶν ἑπτὰ μυστηρίων τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ Εὐσεβίου ἐπισκόπου Ἱερκούτσκης» (ἐν Πέτροπόλει 1857).	2 2

Σημ. Ἴδού θησαυρὸς θεολογικώτατος καὶ διδακτικώτατος τοῖς τὰ Ῥωσικὰ εἰδοῖσι. Γνωστοῦ δὲ ὅτιος, ὅτι τὰ νεώτερα ἔθνη, λαβόντα τὰ πλείω τῶν διανοητικῶν αὐτῶν κεφαλαίων ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ ἔξω σοφίᾳ παρὰ τῶν Ἑλλήνων, εἰργάσαντο ἐπ' αὐτῶν ἐντόκως, οὔτε ἄδοξον οὔτε ἀλυσιτελὲς ἐστὶ παντὶ Ἑλλήνι νεωτέρῳ τὸ

δύνασθαι πληροφορεῖσθαι ὅπως μὲν ἐχρήσαντο τοῖς προγονικοῖς αὐτοῦ κεφαλαίοις οἱ νεώτεροι, οἷον δὲ καὶ ὅσον τὸν ἐπ' αὐτοῖς τόκον ἀπέδωσαν.

β'. Ὁ κ. Φίλιππος Ἰωάννου, καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἀθηνῶν εἰθνηκῷ Πανεπιστημίῳ·

» Φιλολογικὰ Πάρεργα ὑπὸ Φιλίππου Ἰωάννου, Σώμ. Τόμ. Τόμ. Ἀθήνησι 1863. 1 1 1

γ'. Ὁ κ. Σοφοκλῆς Οἰκονόμος, ἰατρός ἐν Ἀθήναις, προσήνεγκεν (α)

1. » Ἐκ τῶν σωζομένων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφῶν τοῦ αὐδιδίου πατρὸς αὐτοῦ τοὺς ἀρτι ἐκδεδωμένους δύο τόμους. 1 2

2. « Δωροκλειδῆς ὁ Θηραῖος ἀθλητῆς » ὑπὸ Σοφοκλ. Οἰκονόμου (φυλλάδ.) 1 1

3. « Τοῦ ἐν ἀγίοις Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ὁμιλ. κβ' (τοῦ αὐτοῦ ἐκδιδόντος). 1 1

4. « Βίος Γρηγορίου μητροπολίτου Εἰρηνοπόλεως καὶ Βατοπαιδίου (φυλλάδιον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ). 1 1

5. « Ἐπιστολὴ περὶ Φραγκίσκου τοῦ Κόκκου » (φυλλάδιον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ). 1 1

6

δ'. Ὁ ἰατρός κ. Α. Ν. Γούδας·

1. « Ἡ Μέλισσα τῶν Ἀθηνῶν » (περίοδος β'). 1 2

2. « Ἡ ἐν Ἀθήναις ἰατρικὴ Μέλισσα » 1 6

8

ε'. Ὁ κ. Παπασλιώτης, καθηγητῆς τοῦ Ἀθηνῶν εἰθνηκοῦ Πανεπιστημίου·

« Βίος Παππανικολῆ » (ὄπλαρχηγοῦ καὶ πυρπολιστοῦ). 1 1 1

ς'. Ὁ κ. Δ. Μενάγιας, φοιτητῆς τῆς θεολογίας Ἀθηνῶν·

« Περιγραφή τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας » (φυλλάδ.) 5 5 5

ζ'. Ὁ κ. Κυριακὸς Τεφαρίκης, βιβλιοπώλης Ἀθηνῶν·

(α) Ὁ πολλαχῶς πατρώζων οὗτος ὁμογενὴς ὑπέσχετο καὶ ἕτερα τῇ Σχολῇ ἐν ἑτέρᾳ εὐκαιρίᾳ.

Σώμ. Τόμ. Τόμ.

1. Ὁ ἀληθὴς βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς ἱστορίας ὑπὸ Δ. Ι. Κομποθέκλα. 1 1

2. « Συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Ἠπειρον δημοτικῶν ἀσμάτων ὑπὸ Γ. Χρ. Χασιώτου ». 1 1

2

ή'. Ὁ κ. Μαρίνος Βρετὸς, γραμματεὺς τοῦ ἑλλ. Προξενείου ἐν Παρισίοις·

« Ἐθνηκὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1866 ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ (χρυσόδετον μετὰ εἰκονογραφιῶν) 1 1 1

θ'. Ὁ κ. Β. Δ. Καλλίφρων, καθηγητῆς τῆς Μεγ. τοῦ Γ. Σχολῆς·

1. « Ἡ Θεότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἀνασκευὴν τοῦ Rénan » ὑπὸ ἱ. Ῥηγοπούλου 1 1

2. « Λόγοι ἐκκλησιαστικοὶ ὑπὸ Γρηγορίου Γώγου ». 1 1

2

ι'. Ὁ κ. Ν. Δαμαλᾶς, φοιτητῆς τῆς θεολογίας ἐν Λειψίᾳ·

« Περὶ θεολογικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ. 1 1 1

ια'. Ὁ πανοσ. ἀρχιμανδ. κ. Γερμανὸς Ἀφθονίδης Σιναΐτης·

1. « Réponse aux mémoires présentés par M. Négri etc. (φυλλάδ.) 1 1

2. Ὁμοιον ἑλληνιστί. 1 1

3. « Précis sur la question des monastères grecs etc. (φυλλάδ.) 1 1

4. « Observations sur un mémoire de M. C. Négri etc. (φυλλάδ.) 1 1

5. « (Eclaircissements) à son Excell. Kiamil-bey etc. (φυλλάδ.) 1 1

6. « Documents concernant la convention de 150,000,000 piast. etc. (φυλλάδ.) 1 1

6

ε'. Ὁ πανοσ. ἀρχιμανδρ. κ. Ἀγάπιος, ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς ἐν Διπλοκονίῳ ἱερᾶς Ἐκκλησίας·

« Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας W. Schmith, ἐξελληνισθὲν ἐκ τοῦ ἀγγλ. ὑπὸ Δ. Πανταζῆ.	1	1	1
γ'. Ὁ κ. Ν. Ψυχάρης « Le génie de l'homme et ses euvres (ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τὸ ἀ. φυλλάδ.)	1	1	1
ιδ'. Ὁ κ. Ἀναστάσιος Κουρμούζιου, ἑλληνοδιδάσκαλος τῆς ἐν Φαναρίῳ Προκαταρκτικῆς Σχολῆς « Ἀριθμητικὴ Πρακτικὴ » (ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ)	1	1	1
ιέ'. Ὁ κ. Δ. Χριστίδης, ἑλληνοδιδάσκαλος ἐν Βαθεὶ Ῥύακι 1. « Τὰ Σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως (φυλλάδια ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ).	1	2	2
2. « Οἱ Διδάσκαλοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως » (φυλλάδια ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ).	1	2	2
ιζ'. Ὁ κ. Μ. Χουρμούζης, συντάκ. τῆς Ἄρμονίας 1. « Ὁ Πλοῦτος Ἀριστοφάνους » (ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ παραφρασθεῖς)	2	2	
2. « Μαλακῶφ, κωμωδία » (ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ)	2	2	
			4
ιζ'. Τὸ Ἀθήνησι Πανεπιστήμιον « Λόγος τοῦ Πρωτάνεως κ. Η Μητσοπούλου » (φυλλάδ.)	1	1	1
ιη'. Οἱ συντάκται τῶν ἐφημερίδων Βυζαντίδος, Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος καὶ Ἄρμονίας διετέλεσαν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος δωρούμενοι τῇ Σχολῇ τὰς ἐφημερίδας ταύτας	3	3	3
ιβ'. Ἐν τοῖς τοῦ Κοινοῦ ὑπογεγραμμένοις εὐρόντες ἐλάβομεν καὶ τὰδε τὰ βιβλία 1. « Τὸν ἱερὸν Ψαλτῆρα λατινιστὶ καὶ ἰταλιστὶ (ἐν Ῥώμῃ καὶ Νεαπόλει 1727)	1	1	
2. « Parmacopoeia Edinburgensis (ἀγγλιστὶ ἐν Λονδίῳ 1738)	1	1	
3. Φραγκίσκου Μοριὰν Ἰατροχειρουργικὴν (ἰταλιστὶ, ἐνετίησι 1760)	1	2	
4. Λεξικὸν τῆς Χημείας (ἰταλιστὶ) ὑπὸ Giovanni Antonio Scopoli	1	9	
5. Vincentii Petagne institutiones botanicae τε-			

τράτομον (λείπει ὁ ἀ. τόμος)	0	3
6. Friderici Hoffmani opuscula physica varia	1	1
7. Johannes de Gorter, de perspicatione insensibili.	1	1
		18
κ'. Εὐδοκία Πατριαρχικῆ τε καὶ Συνοδικῆ ἀπὸ πέρυσιν ἐγκριθέντος, ἵνα ἡ Σχολὴ λαμβάνῃ τὸ τρίτημόριον τῶν βιβλίων παντὸς πρὸς Κύριον ἐκδημούντος Ἱεράρχου, ὅσον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Κοινοῦ περιέρχεται, ἐπεὶ οἱ αἰδιμοὶ ἅγιος Ἰκονίου κυρὸς Νεοφυτος καὶ ἅγιος Σβορνικίου κυρὸς Διονύσιος ἀφήκαν πλείω χροεὴ ἢ κτήματα, τοῦθ' ὅπερ συνήθως σχεδὸν πᾶσι συμβαίνει τοῖς μόλις ἀποζῶσι σεπτοῖς ἡμῶν Ἱεράρχαις, διὰ τοῦτο μόνον ἀνὰ δύο ἐξ ἑκατέρου συγγράμματα ἐλήφθησαν τὰδε 1. « Ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα (λείπει ὁ ἡ. τόμος)	0	11
2. « Τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Ἐρανιστοῦ ὁ β'. τόμος	0	1
3. « Δοσιθέου πατριάρχου Ἱεροσολύμων τόμος Ἀγάπης κατὰ Λατίνων	1	1
4. » Σπ. Ζαμπελίου Βυζαντιναὶ Μελέται	1	1
		14

κά. Τελευταῖον πέντε καὶ τριάκοντα τῶν νῦν φοιτητῶν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς προσήνεγκον συλλογὴν ἐξ 146 τόμων καὶ τὴν περιέχουσαν ξυλίνην βιβλιοθήκην. Καὶ οἱ μὲν φοιτηταὶ εἰσιν οἱ κκ. Α. Οἰκονομίδης, Α. Ἀγγελίδης, Α. Βαφειδῆς, Μ. Ἐμμανουήλ, Ι. Στανίδης, Α. Παρασκευᾶ, Α. Παρμενίδης, Α. Ἀγαθοκλῆς, Θ. Ἰωαννίδης, Ι. Βοτοσιᾶδης, Π. Θωμάδης, Σ. Ραδινὸς, Γ. Καλυμνίδης, Ι. Γεωργιάδου, Κ. Πετρίδης, Ι. Π. Κωνσταντινίδης, Δ. Εὐθυβούλης, Α. Νικολάου, Γ. Οἰκονομίδης, Κ. Ἀποστολίδης, Στ. Βασιλείου, Α. Κριωνᾶς, Ν. Ἀρσένης, Γ. Κατσελίδης, Ι. Γεωργίου, Γ. Παπαδόπουλος, Α. Ἀνδρικίδης, Γ. Ἀγγελίδης, Γ. Κλιβανίδης, Ι. Παντελεήμονος, Α. Κα-

λυδόπουλος, Α. Ίετίων, Α. Παλαιολόγος, Κ. Βασιλειάδης και Ν. Παύλου.

Τὰ δὲ ὑπ' αὐτῶν δωρηθέντα βιβλία εἰσὶ τὰδε·

1. Ἀριστοφάνης, Θουκυδίδης, Πολύβιος, Ἡσίοδος και Σαλλούστιος (ἔκδ. Tauchnitz)	9	
2. Θεόκριτος, Ἡρόδοτος, Δημοσθένης, Ἰσοκράτης, Λυσίας, Ἀπομνημονεύματα Ξενοφώντος, Λουκιανὸς, Αἰσχίνης και Κορνήλιος Νέπωσ (ἔκδ. Teubner)	13	
3. Ὀμήρου Ἰλιάς (ἔκδ. Ἐνετίας)	1	1
4. Διον. Λογγίνου περὶ ὕψους (ἔκδ. Σ. Βλαντῆ)	1	1
5. Δημοσθένους ὁ ἀ. κατὰ Φιλίππου μετὰ διπλῆς γαλλ. μεταφράσεως	1	1
6. Δημοσθένους Φιλιππικοὶ ὑπὸ Κ. Ἡροκλέους	1	1
7. Σοφοκλέους Αἴας μετὰ διπλῆς γαλλ. μεταφρ.	1	1
8. Δημοσθένους ὁ περὶ Στεφάνου και ὁ κατὰ Κτησιφῶντος Αἰσχίνου	2	2
9. Θουκυδίδου σχόλια, ἐκδιδόντος Γ. Γκαρπολά	1	1
10. Πλουτάρχου βίοι Δημοσθένους και Κικέρωνος (κεῖμενον και παράφρ.)	1	1
11. Μαρκησίου Δεφόρτα περὶ Ὀμήρου και τῶν ποιημάτων αὐτοῦ	1	1
12. Εὐαγγέλιον συρογαλδαϊκὸν	1	1
13. Σπ. Ζαμπελίου σκέψεις περὶ ἑλλ. ποιήσεως	1	1
14. Κλείς ἐπιστημονική	1	1
15. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν (ἐξελλ. ἐκ τοῦ λατιν. ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως)	1	1
16. Τρεγδέρου, ἱστορία τῆς ἑλλ. και λατινικ. φιλολογίας	1	1
17. Πρόδρομος ἑλλ. βιβλιοθήκης (ὑπὸ Α. Κοραῆ)	1	2
18. Προλεγόμενα		
19. Φιλολογικὰ Ἀνάμικτα Γ. Χρυσοβέργη (φυλλ.)	1	1
20. Constantiniade, composée par un pilologue et archéologue, trad. de grec	1	1
21. Αἰγυπτιακὰ ὑπὸ τοῦ πρ. Κωνσταντινουπόλεως Κ. τοῦ Βυζαντίου	1	1
22. Ἰωάννου Ποττέρου Ἀρχαιολογία ἑλληνική (ἔκ τοῦ γερμαν. εἰς 8 φυλλάδ.)	2	16

	Σώμ.	Τόμ.	Τόμ.
23. Ὀμοία ὑπὸ Λαμπερτίου Βοσίου	1	1	
24. Ὀμοία ὑπὸ Ε. Φ. Βογεσίνου (μεταφρ. ἐκ τοῦ γερμ. ὑπὸ Ρουσοπούλου)	1	1	
25. Τῆς κατὰ Δαμιρῶνα Ψυχολογίας μέρος ἀ. (μεταφρ. ὑπὸ Κ. Εὐθυβούλου)	1	1	
26. Ἐγχειρίδιον ὑγιεινῆς ὑπὸ Κανελλίδου	2	2	
27. Περὶ τῆς ἀνθρωπίνης μακροβιότητος (ἐκ τοῦ γαλλικ. ὑπὸ Κ. Βουδούρη)	1	1	
28. Διάλογοι περὶ ἠθικῆς και Πολιτικῆς	1	1	
29. Περὶ τῆς φυσικῆς τῶν παίδων ἀνατροφῆς (ἐκ τοῦ γαλλ.)	1	1	
30. Λογικὴ ὑπὸ Κονδιλιὰκ	1	1	
31. Ἐγγραφα ἐπίσημα περὶ τοῦ Ἐπτανησιακοῦ ζητήματος	1	1	
32. Γεωμετρία Λεγένδρου	1	1	
33. Τοῦ Περιοδικοῦ συγγράμματος «Ἐδὲμ» τὰ ἐκδοθέντα 12 τεύχη	0	12	
34. La morale en action	1	1	
35. Histoire de moyen-âge par Em. Le Franc	1	1	
36. Ἑλληνικὴ Μυθολογία ὑπὸ Κ. Κοντογόπου	1	1	
37. Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὑπὸ Θωμᾶ Κεῖτλη	1	1	
38. Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου	1	1	
39. Γενικὴ Ἱστορία τοῦ αὐτοῦ	1	1	
40. Ἐτέρα τοῦ αὐτοῦ κατὰ τὸν γάλλον Λένι	1	1	
41. Ἐπιτομὴ τῆς Ἑλλ. Ἱστορίας ὑπὸ Α. Ραγκαβῆ κατὰ Γολδσμῖθ	1	1	
42. Γενικὴ Ἱστορία ὑπὸ Α. Μ. Ἀνσέλμου	1	1	
43. Ὀμοία ὑπὸ Ν. Πολυαίνου	1	1	
44. Φιλοσοφικαὶ Μελέται ὑπὸ Βράϊλα Ἀρμένη	1	1	
45. Στοιχεῖα τῆς Θεωρητικῆς και Πρακτικῆς Φιλοσοφίας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ	1	1	
46. Γεωγραφία Ἠλ. Σταθοπούλου	1	1	
47. Ὀμοία ὑπὸ Κοκκῶνη	1	1	
48. Ἄτλας γεωγραφικὸς (πίνακες 7) ὑπὸ Λαζαρίδου	1	1	
49. Λεξικὸν τῆς ἑλλ. γλώσσης ὑπὸ Σμιδιτίου	1	1	

50. Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλλην. διαλέκτου ὑπὸ Σκ. Βυζαντίου . . .	Σώμ.	Τόμ.	Τόμ.
	1	1	
51. Λεξικὸν ὀρθογραφικὸν ὑπὸ Γ. Σερούτου (φυλλ.)	1	1	
52. Συντακτικὸν ἑλλην. Κ. Ἀσωπίου (περίοδ. 6')	1	1	
53. Γραμματικαὶ ἑλληνικαὶ Κούμα, Βάμβα καὶ Λασκάρεως . . .			3
54. Ὀλλενδورφίου μέθοδος (ἑλληνογαλλικὴ) . . .	1	1	
55. Noël et Chapsal, grammaire et praxigraphie	1	1	
56. Γαλλικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία ὑπὸ Α. Ράγκαβῆ . . .	2	2	
57. Télémaque par Fénelon . . .	1	1	
58. Robinson . . .	1	1	
59. Αὐγούστου Νικολάου Φιλοσοφικαὶ μελέται περὶ χριστιανισμοῦ . . .	1	3	
60. Ἄλεξ. Στοῦρτζα Ἐγχειρίδιον τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανοῦ . . .	1	1	
61. Κ. Οἰκονόμου Ἐπίκρισις εἰς τὴν ἀπάντησιν Βάμβα περὶ νεοελληνικῆς Ἐκκλησίας . . .	1	1	
62. Κ. Εὐθυβούλου ὁ Ὀρκιστὴς Φαρμακίδης . . .	2	6	
63. Ἰερά Κατήχησις ὑπὸ Ν. Βουλγάρεως . . .	1	2	
64. Ὀρθόδοξος Κατήχησις ὑπὸ τοῦ Μόσχας Πλάτωνος . . .	1	1	
65. Ἐτέρα ὁμοία ἐκ τοῦ ῥωστικοῦ, ἐκδιδόντος Α. Κορομηλά . . .	1	1	
66. Χριστιανικὴ Ἠθικὴ (ἐκ τοῦ ῥωστικοῦ, ὑπὸ Γ. Γώγου) . . .	1	1	
67. Ἐπιτομὴ τῆς Ἰεραῆς Ἱστορίας ὑπὸ Μισαήλ Ἀποστολίδου . . .	1	1	
68. Ἐπιτομὴ τῆς Ἐκκλησ. Ἱστορίας ὑπὸ Στεφ. Κομητᾶ . . .	1	1	
69. Ἐτέρα ὁμοία ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Λασκάρεως . . .	1	2	
70. Ἐλεγχος τῆς Ἰουδαϊκῆς πλάνης ὑπὸ τοῦ Καρυστίας Μακαρίου Καλλιάρχου . . .	1	2	
71. Θρίαμβος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοῦ μισοθέου Θεοσεβισμού ὑπὸ Δ. Γρηγοριάδου . . .	1	1	
72. Περὶ τοῦ θεοπνεύστου τῶν ἁγίων Γραφῶν . . .	1	1	
73. Συμβουλὴ Τριῶν Ἐπισκόπων ὑπὸ Α. Κοραῆ . . .	1	1	
74. Τὰ περὶ συστάσεως τῆς ἀγιωτάτης Ῥωσ. Συνόδου γράμματα . . .	1	1	

75. Λόγοι Ἐκκλησιαστικοὶ ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου Σώμ. Τόμ. Τόμ.	Σώμ.	Τόμ.	Τόμ.
Κωνσταντίνου Κιριτζῶνη	2	2	
76. Λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸ μνημόσυνον Κ. Οἰκονόμου ὑπὸ Καλλινίκου Θωμάδου (φυλλάδ.) . . .	1	1	
77. Τὸ Μεσολόγγιον (ἀπόσπασμα ποιήματος) ὑπὸ Γ. Χ. Ζαλοκώστα (φυλλάδ.)	1	1	
78. Ἰ. Ζαμπελίου τραγωδία ὁ Διάκος (φυλλάδ.)	1	1	
79. Περικλῆς (μυθιστόρημα)			
80. Εὐριπίδου Ἰππόλυτος παραφρασθεὶς ὑπὸ Ν. Ἀργυριάδου.			5
81. Ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος			
82. Θωμᾶς Σιάτερτων (φυλλάδ.)			
83. Σοφοκλέους Οἰδίπους, παραφρασθεὶς ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου	1	1	
84. Ἄρματαυλοὶ καὶ Κλέφται (δρᾶμα) ὑπὸ Χ. Σαρμαρτζίδου	1	1	

Τὸ δὲ ὅλον τῶν κατὰ τὸ λήξαν τοῦτο ἔτος δεδωρημένων τῇ Σχολῇ βιβλίων γίνονται τόμοι 382, ἤτοι 247 ὑπὲρ τοὺς πέρυσιν.

Σημ. Εἰς δὲ τῶν φοιτητῶν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἐν τῇ μετρούφρονι ἀνωμύμῃ θέλων λαθεῖν προσήνεγκε τῇ βιβλιοθήκῃ ἕνα τῶν ἀριθμῶν τοῦ λαγείου τῶν ἐνταῦθα φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἤτοι τὸν 31617. Πάντως τὸ δεκάγροσον τοῦτο δωρηματίον ἐστὶ μικροῦ λόγου ἄξιον καθ' αὐτὸ, μᾶλλον δὲ, οὐδενὸς τῇ Σχολῇ, οὐδὲν ἀπ' αὐτοῦ καρπομένη ἐν τῇ παρόντι. Καὶ ὅμως, ἐπειδὴ ὁ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον προσεγεγὼν ἀπέβλεψεν εἰς τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἐνδεχόμενον κέρδος, δ' ἀπὸ χιλιογρόσου δυνατὸν ἀναβῆναι εἰς 450000, τῆς θείας χάριτος εὐδοκίᾳ, κυρίως τὸ ἐνδεχόμενον τοῦτο κέρδος κατὰ προαίρεσιν ἐδωρήσατο ὁ συνετὸς οὗτος καὶ ἄλλως φιλόφρων μαθητῆς. Εἶθε καὶ χίλιοι ἄλλοι μιμῆταιντο τοῦτον, ἵνα τὸ τε κοινὸν νοσοκομεῖον πλείω κερδαῖνοι καὶ αἱ τῆς Σχολῆς ἐλπίδες χιλιπλασιάσονται.

Ἀλλὰ καταβῶμεν καὶ εἰς τὸν δεύτερον τῆς βιβλιοθήκης κλάδον, τὴν Ὄργανοθήκην, τὴν διδάσκουσαν καὶ φωτίζουσαν τοὺς ἐγκύπτοντας οὐ διὰ φωνῶν καὶ ῥημάτων, ὡς ἐκείνη, ἀλλὰ δι' ὀργάνων καὶ μηχανῶν.

ή. Ὄργανοθήκη.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι Γεωμετρία καὶ Γεωγραφία, Κοσμογραφία, Φυσικὴ Ἱστορία, Πειραματικὴ Φυσικὴ, Χημεία, Ἀνθρωπολογία, καὶ τὰ τοιαῦτα μαθήματα ὀλίγον καρποφοροῦσιν, εἰ μὴ ἐν μόνῃ τῇ τοῦ διδάσκοντος θεωρίᾳ

μένοντα, μηδ' αδιαφάνται και ὀφθαλμοφανῶς διὰ πειραματικῶν παραδειγμάτων. Ἡ μὲν οὖν Μεγάλη Σχολή, κεκτημένη ἄλλοτε συλλογὰς τινὰς παντοίων ὀργάνων, τὰς πάσας ἀπώλεσε διὰ τὰς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων περιπετείας, πλὴν μόγις παλαιῶν τινῶν γεωγραφικῶν σφαιρῶν και πινάκων, ἐνὸς βαρομέτρου, ἐνὸς θερμομέτρου, ἐνὸς μικροσκοπίου και ἐνίαν ἄλλων ἀχρήστων λειψάνων και συντριμμάτων. Τὸ δὲ σχολικὸν τοῦτ' ἔτος, πατρικῆ προνοίᾳ τῆς Α. θεοτιμήτου Παναγιότητος και ἐπιμελείᾳ τῆς Σχολῆς, εὐσεβῆς και φιλογενῆς ἀνὴρ ὁ κ. Χ. Στέφανος Γαϊτανάκης, χρησιμοποιοῦσαι βουλόμενος ὅσα πρὸ ἐτῶν τῆ πατρίδι αὐτοῦ Μαδύτῳ προεδωρήσατο ὄργανα, φέρων προσήνεγκεν αὐτὰ δι' ἐγγράφου δωρητηρίου τῆ Μεγάλη Σχολῆ τοῦ Γένους ἐπὶ τῷ πολλῇ φιλοπατρίαν ἐμφαίνοντι ὄρφ τοῦ τηρεῖσθαι ἐν αὐτῇ ἓνα Μαδυτινὸν ὑπότροφον. Τοῦτο δὲ τὸ ἐξαιρετικὸν προνόμιον μιᾶς τινος πόλεως ἢ χωρίου, πολλοῦ δέον ζημιῶν τὴν Σχολὴν, τούναντίον μεγάλως αὐτὴν ὠφελῆσει, ἐὰν δὴ και πᾶσα πόλις δι' ὁμοίας ἢ γενναιοτέρας εὐεργεσίας ἐθελήσῃ φιλοτίμως τῆς αὐτῆς ἀξιοθῆναι προνομίας και δωρεᾶς. Εἰ δὲ τὰ δεδωρημένα ὄργανα πολλοστόν ἐστὶ τῆς ὅλης συλλογῆς, ἀλλ' ἡ Σχολὴ τὸ δῶρον ἐκτιμῶσα κατὰ τὴν τοῦ δωρητοῦ προαίρεσιν και τὴν ἐσομένην διαρκῆ και καθολικωτέραν ὠφέλειαν, ἀπονέμει αὐτῷ και τοῖς ὁμοζήλοις αὐτοῦ δημοσίᾳ τὸν δίκαιον ἔπαινον και τὴν πρέπουσαν αἰδίων και ἀγήρω εὐγνωμοσύνην.

Κατάλογος τῶν εἰς τὴν ὀργανοθήκην δωρηθέντων

α. Τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Χ. Στεφάνου Γαϊτανάκη (ἐφένδου) δωρηθέντα εἰσὶ τὰδε:

1. Ἐν μέγα πλανητικὸν σύστημα κατὰ Κοπέρνικον.
2. Χωρομετρικὸς γωνιογράφος (equerre d'arpenteur).
3. Ἰδρυστάθμη (niveau d'eau avec son pied).
4. Ἀστρολάβιον (alidade en cuivre).
5. Χωρομετρικὸν ἐργαλεῖον . . . (cercle repétiteur).
6. Ἠλεκτρικὴ μηχανὴ (machine électrique).
7. Δύο παραβολικὰ κάτοπτρα (deux miroirs paraboliques).
8. Ἠλεκτροφόρον (électrophore).
9. Λουγγδουνικὴ φιάλη (bouteille de Leyde).
10. Ἠλεκτρικὴ συστοιχία και ἐκκενωτῆς (batterie électrique et exitateur).
11. Ἠλεκτρόμετρον (électromètre).
12. Ἠλεκτροσκόπιον (électroscope).
13. Ἠλεκτρικὸν ἐκκρεμῆς (pendule électrique).

14. Κύλινδροι πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀρχιμηδείου ἀρχῆς (cylindres servant à démontrer Le principe d'Archimède),
15. Ἰέλινον πρίσμα (prisme),
16. Λουγγδουνικὸν τετράγωνον (tableau magique ou carreau de Leyde),
17. Ἠλεκτρόμετρον δισκοφόρον (électromètre à cadran),
18. Βολταϊκὸν σφαιροβόλον (pistolet de Volta),
19. Ἠλεκτρικὸς κυνηγὸς (chasseur tirant),
20. Ἠλεκτρικὸς ὄλμος (mortier électrique),
21. Συσκευασία τῆς χαλάζης (appareil de la grêle),
22. Ἠλεκτρικὴ κωδωνοκρουσία (carillon à trois-timbres),
23. Μαγικὸς σωλὴν (tube étincelant).

Σημ. Κατὰ δὲ τὴν τοῦ δωρητοῦ ἐπανελημμένην διαβεβαίωσιν, προσεχῶς ἔξει ἡ Σχολὴ παρὰ τῆς φιλοτιμίας αὐτοῦ και μίαν ἀεραντικίαν τῶν τελειοτέρων.

β'. Ὁ ἐκ Βουκουρεστίου κ. Χ. Σκαρλάτος Ρώσσετης, κόμης και μέγας ῥήτωρ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγ. Ἐκκλησίας, πρότινων μηνῶν ἐπισκεψάμενος τὴν Σχολὴν, και τὴν εὐαρέσκειαν αὐτοῦ ἐκφράσας προφορικῶς τε και ἐγγράφως περὶ τῶν ἐν αὐτῇ, ἀρχομένου τοῦ ἡδὴ ὑπερμεσοῦντος μηνὸς ἐπεμψεν εἰκοσὶν ὀθωμανικὰς λίρας δῶρημα τῆ βιβλιοθήκῃ. Καθὰ δὲ προφορικῶς ἐξηγήσατο τῆ Σχολαρχίᾳ, ἐπιθυμεῖ ἵνα τὸ ποσὸν τοῦτο γένηται τῆς ὀργανοθήκης ἐπικούρημα.

γ'. Ἡ ἐν Φαναρίῳ φιλόλογος Λέσχη Μνημοσύνη, καλὴ και ἀριστόφρων θυγάτηρ τῆς Μεγάλῃς Σχολῆς και τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου σεμννομένη, και ἐξ ἀμφοῖν μὲν τὴν ἀνωτέραν πνευματικὴν τροφὴν ἀρῆσθαι φιλοτιμουμένη, ἀμφω δὲ τακαθιδρύματα ταῦτα δι' ὧν διδάσκει δημοσίων μαθημάτων συμπληρῶσαι πλατύτερον ἀγωνιζομένη, οὐδὲ αὐτὴ ἠνέσχετο μένουσα τὸ παράπαν ἀσυντελὴς εἰς τηλικαύτην και οὕτως ἀθρόαν ἀμιλλαν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ και κεντρικοῦ φωτισμοῦ. Ἀρτίως δὲ προαιρετικῶς ἐράνου καταλόγους ἠνοιξε διὰ τοῦ ὄντως ἀξίου αὐτῆς προέδρου τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ κ. Νικολάου τοῦ Πασπαλλῆ ἐπὶ πλουτισμῷ τῆς ἐν τῇ Σχολῇ ὀργανοθήκης. Ἐγὼ δὲ πέπειθα, ὅτι ἐνθεν μὲν αἱ πολλαὶ κοινωνικαὶ ἀρεταὶ τοῦ προεδρείου τῆς εἰρημένης Λέσχης, ἐνθεν δὲ ἡ πρὸς τὴν πρεσβυτάτην και μεγάλην ταύτην ἐθνικὴν Σχολὴν κοινὴ ἀπάντων συμπάθεια και ὑπόληψις εὐρήσουσι πανταχοῦ εὐγενῆ ἠχῶ και ταχέως τὴν ὀργανοθήκην πληρῶσουσιν.

Οὕτω τοίνυν καλῆς ἀρχῆς σὺν Θεῷ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ και τῇ ὀργανοθήκῃ καταβληθεῖσι, οὐκ εἰς μακρὰν προσδοκῶμεν τὰ πολλὰ και μεγάλα. Καὶ γὰρ ἀγαθότης και φιλοτιμία ἐστὶν ἐν γένει ὁ ἀνθρώπος. Ἐὰν οὖν αὐταὶ αἱ ἀρεταὶ προσηκόντως κεντῶνται, οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶν ἀκατόρθωτον.

θ'. Ἐφορία.

Τελευταῖον, ἵνα καταπαύσω τὸν καὶ ἄκοντός μου μκκυνθέντα λόγον, εἶν ἀναρρητῆτος πρέπη κἂν μίαν γούν λέξιν εἰπεῖν χαριστήριον περὶ τῶν Ἐφόρων, ὧν ἡ πρόθυμος καὶ ἀβρόφρων συναντίληψις ἤγαγεν εἰς πέρας αἰσίον πᾶσαν ἀγαθὴν τῆς Σχολαρχίας πρότασιν, μέγα ἐγὼ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς εὐτύχημα τίθεμαι τὸ εἶναι τοὺς νῦν ἐφορευόντας ἀμέσους ἢ ἐμμέσους αὐτῆς μαθητὰς καὶ ἢ συμμαθητὰς, κατὰ τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τοῦ χρόνου, ἢ ὁμιλητὰς ἐνίων τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων· οὐ ἔνεκα οὐ δύνανται εἰμὴ πάντως ἀγαθὰ φρονεῖν καὶ ἐργάζεσθαι ὑπὲρ τῆς Σχολῆς, ἐν ἣ ἐπαιδεύθησαν, ἀλλατε καὶ πάντων μάλιστα τὸ πλουτοῦσαν μὲν αὐτὴν ἀργυρίῳ καὶ μαθήμασιν ἀποδείξει, ἡρέμα δὲ καὶ συνετῶς καὶ ἄνευ σπασμῶν εἰς κρείττονος τελειότητος ὕψος ἀναβιβάσαι. Ἀρκέσει τοίνυν τῇ ἀγαθῇ πάντων προαιρέσει χάριτας ἀποδοῦναι καὶ μείζω τὴν ἐν τῷ μέλλοντι εὐτυχίαν ἐπεύξασθαι· οὐκ ἄκαιρον δὲ καὶ γνώμην ἐμὴν εἰπεῖν ἐν κοινῷ, ἣν φθὰς εἶπον καὶ ἰδίᾳ ἄλλοτε ἄλλοις περὶ τῆς ἐνταῦθα ἐφορίας. Ἐγὼ γὰρ νομίζω ὅτι, ὃν τρόπον αὐτὴ ἡ Σχολὴ κέντρον ὁμολογουμένη καὶ κορυφὴ πάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διδασκτῆριων, ὀφείλει τοῦτου χάριν μετὰ πάντων διατελεῖν ἐν διηνεκῇ καὶ ὀργανικῇ συνδέσμῳ, ἵνα καὶ μαθήματα καὶ μαθητεῖαι, καὶ μέθοδοι καὶ διδασκαλίας χρόνος καὶ τῶν διδασκόντων ἰκανότης συστοίχως καὶ εὐρύθμως καὶ λυσιτελοῦντως συναντῶνται· οὕτως ἔδει καὶ τὴν τῆς μεγάλης Σχολῆς ἐφορίαν, εἰδικὴν οὖσαν ἐνταῦθα, γενικώτερον ἐνταυτῷ συνεργάζεσθαι μετὰ πάντων τῶν ἐνοριακῶν ἐφόρων καὶ σχολαρχῶν πρὸς ἓνα σκοπὸν τῆς διὰ προσφόρων διδασκάλων καὶ μεθόδων καὶ μαθημάτων γενικῆς ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως. Τὸ πρῶτιστον ὄφελος τοιαύτης συνεννοήσεως ἔσται ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ τοῦ χρόνου καὶ τῶν χρημάτων οἰκονομία. Ἡ δὲ ζήτησις καὶ εὐρεσις ἐφορίας οὕτω γενικῆς καὶ δυνατῆς ἐμπειρία καὶ νῶ καὶ παιδεία καὶ κοινωνικὴ δυνάμει καὶ φιλογενεῖ καὶ ἀκαμάτῳ δραστηριότητι τε καὶ ἀκεραιότητι οὐκ ἄλλοις μᾶλλον ἀπόκειται ἢ τῇ κοινῇ τῶν ὑποδοξῶν πάντων μητρὶ καὶ εὐπύργῳ ἀκροπόλει, μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἀφ' ἧς ἡμεῖς τε καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ καταστήματα καὶ τὰ ἠθικώτερα συμφέροντα ἡμῶν καὶ χθὲς καὶ σήμερον καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς ἐξαρτώμεθα.

Κύριος ὁ Θεὸς σκέπει καὶ τελειοῖ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ τὰς ὑπ' αὐτὴν φιλοθέους Σχολάς. Ἡ χάρις καὶ εὐλογία αὐτῶν τε καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἶη μετὰ πάντων τῶν εὐεργετῶν καὶ φίλων τῆς μεγάλης ταύτης Σχολῆς τοῦ Γένους

Ἐλεγον (τῇ 19'. Ἰουνίου αἰῶς).

Εἶτα λόγου δοθέντος τῷ τῶν μαθηματικῶν καθηγητῇ κ. Α. Σπαθάρη, ἐποίησατο τοὺς λόγους περὶ τοῦ ὅτι αἱ δυνάμεις τῆς φύσεώς εἰσι ποικίλαι μορφαὶ τῆς κινήσεως.

Τὴν δὲ ἡμέραν τῆς τῶν διπλωμάτων ἐπιδόσεως (κς'. Ἰουνίου), μετὰ τινὰς ἐρωτήσεις καὶ παρατηρήσεις, γενομένας παρὰ τοῦ Σχολάρχου πρὸς ἕκαστον τῶν ἐννεακαίδεκα τελειοδιδάκτων ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ, τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς ἀναγνόντος τὴν τῶν Καθηγητῶν Πρᾶξιν περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐξετάσεων τῆς ἀπολυομένης Τάξεως, ἀναστὰς ὁ Σχολάρχης προσεῖπεν αὐτοῖς τάδε.

«Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν τῆς ἐγκυκλίου δολιχοδρομίας καλῶς ἀγωνισαμένοις καὶ ἤδη τελειοπολίταις μὲν τοῦ φιλοσοφικοῦ τουτουῖ καταστάσι καθιδρύματος, ἐκ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ βίου ἐπὶ τὸν θεωρητικώτερον καὶ ἀκαδημαϊκὸν ἢ ἐπὶ τὸν ἀτεχνῶς πρακτικὸν λοιπὸν ὠρμημένοις, βούλομαι βραχέ' ἄττα ὑποθέσθαι ὑμῖν, ὧ περισπούδαστοι μαθηταί, ὡς ἐν ἐφοδίῳ μέρει, ἃ κομιδῇ ξυνοίσειν ὑμῖν ἐλομένοις πεπίστευκα, κατὰ τὸν οὐρανοφάντορα φάναϊ Βασιλείων.

«Αὐτίκα γούν τοῦτο δὴ πρῶτον χρεὼν εἰδέναϊ τὴν ὑμῶν εὐμάθειάν τε καὶ σύνεσιν, τὴν τοῦ διδασκαλικοῦ βαθμοῦ ἐπίτευξιν ἥκιστα πόνων καὶ μελέτης οὖσαν ἀπαλλαγὴν, οὐδαμῶς παρακίλευσιν δ' ἐπίσημον ἐπὶ νέους ἀθλοὺς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ὡστ' ἐπιμελέστερον ἐγκύπτειν καὶ ἐνδελεχῶς ἐμφιλοσοφεῖν, βίου τε βραχυτέρας καὶ μήκους τέχνης καὶ τῆς ἐν τῇ πείρᾳ σφαλερότητος μεμνημένους, καὶ ὅτι οὐκ αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην ἐξίτε φέροντες· πόθεν; πολλοῦγε καὶ δεῖ· ἀλλὰ μόλις που τὴν κλεῖδα τῶν ἀγλαοτεύκτων καὶ μυρίων αὐτῆς θαλάμων. Καθάπερ οὖν, οἶμαι, παῖδες ἰατρῶν οὐ παρὰ τὸ ἰατροὶ ἀκούειν πάντη πάντας ὑγιεῖς οἰοῖτέ εἰσι τοὺς κάμνοντας ἀπεργάζεσθαι, οὔτε τὴν πανάκειαν σὺν τῷ διπλωματι ἐγγχειρίζονται, οὐδ' ἐγγύς· οὕτως ἀμέλει καὶ πᾶσι τοῖς τοῦ διδασκαλικοῦ τυγχάνουσιν ἀξιώματος οὐκ αὐτομάτῃ καὶ παραχρῆμα καὶ ὡς ἐξ ὑπογυίου συνεπεγγεῖται ἡ παντομάθεια· ἀλλ' ἐκατέροις τὰ πτυχία καθάπερ ἀρράβων τῶν ἐπιόντων ἀγῶνων τε καὶ στεφάνων γίγνεται. Ἴσμεν γὰρ καὶ τὸν νοῦν αὐτὸν φθίνοντά τε καὶ μαραινόμενον, εἰμὴ δὴτα τῇ συνεχεῖ καὶ ἀνεκδῶτω ζωοποιῶτο διδασκαλίᾳ τῇ θεωρητικῇ καὶ τῇ πρακτικῇ· εἶδε μὴ, οὐκ ἂν εἶπεν ὁ ἀπόστολος μηδαμῶς σβεγνῆναι τὸ πνεῦμα, μήτε μὴ ἀμελεῖν τοῦ πνευματικοῦ χαρίσματος.

«Τῆς γε μὴν ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ὅσων ἂν αὐτῇ τύχη δωρεῶν τριπλῆ φωταγωγός οὐκ ἂν ἄλλη καὶ ἄλλοθεν γίγνοιτο ἢ τὰ ἐν τοῖς κειμηλίοις

τῶν ἱερῶν καὶ τῶν θύραθεν δέλτων, τῶν τε ἄλλων καὶ δὴ καὶ τῶν τῆς ἑλλαδικῆς μεγαλονοίας τε καὶ καλοκαγαθίας μάλιστα, ἐντεθησαυρισμένα τιμαλφῇ διδασκάλια, ἐν οἷς πολλοὶ μὲν καὶ χρύσεια ὀρθοῦ λογισμοῦ καὶ βίου ἐνεῖσιν ὑποθῆκαι καὶ παραινέσεις· πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν πολλὰ καὶ λαμπρὰ παραδείγματα, οἷα καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους τὴν φύσιν ἠλεκτριζειν τε καὶ ἐξεγείρειν πρὸς μίμησιν, εἴ γε δὴ φύσει πᾶν καλὸν καὶ τέλειον ἔλκειν ἐθέλει πρὸς ἑαυτὸ μαγνησίου δίκην, καὶ τὴν πρακτικὴν ἐνείεισιν ὀρμὴν πᾶσι τοῖς περὶ αὐτὸ σπουδάζουσι· καὶ γὰρ ὅ,τι τις θαυμάζει, τοῦτου, φασί, καὶ τὸν ζῆλον ἔχει. Πρὸς δὲ δὴ τούτοις καὶ πάντα, μικροῦ δεῖν, τὰ τῆς καλῆς καὶ γενναίας φύσεως ἐγκατέσπαρται σπέρματα, ἃ ταῖς μὲν ἀγαθαῖς τῶν φύσεων σοφίαν ἐντίκτει καὶ ἡθῶν ἡμερότητα· τὰς δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς μεμυημένων καὶ ὡς εἰπεῖν ἐμβεβαμμένων ψυχὰς δίκην ἀνδριάντος καλλιπλαστεῖ ἡγεμονικῶ τε φρονήματος βριθεὶ καὶ ἐμμουσῶν τρόπων ἐμμελεία καὶ παντοδαπῆς ἐμπειρίας ἀγλαῖα σώφρονι.

«Τῷ δὲ τοσούτῳ ἄρα καὶ τηλικούτῳ θησαυρῷ οὐκ ἄλλοις τισὶν ἐφείται οὕτω θαψιλῶς καὶ ἐξ ὑπογίου χρῆσθαι παρὰ πάντα τὸν βίον καὶ πρὸς ὀτιοῦν ἐπιτήδευμα, ὅσῳ περ τοῖς τὰ γράμματα εἰς πλάτος καὶ βάθος διδάσκειν ἐπαγγελλομένοις. Καὶ γὰρ οὗτοι, φίλοι τῶν λόγων ὄντες διαπρεπεῖς, φιλολογώτερον εἰς τὴν τῆς ἀρχαιότητος σφᾶς αὐτοὺς ἐκδιδάσκειν ἐξανίχνουσιν, ἐφ' ᾧ διὰ τῶν ἄνω χρόνων τοὺς κάτω τουτουσίν, ὡς ἐκείνων παῖδας, ἀκριβέστερον διαγιγνώσκουσιν, ἐκείνην ἐστὶν φωτὸς ἀκηράτου, ἐκείνην φυτῶριον ἅμα καὶ φρυκτωριαν, ἐκείνην ὀφθαλμὸν πανόπτην εἶναι νομίζοντες ἐν τε φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ ἐπιστήμῃ, ἐν καλλιτεχνίᾳ καὶ περὶ τὸ πολιτεύεσθαι. Εἰκότως· καὶ γὰρ πάντα μονοῦ τὰ φιλοτεχνήματα καὶ νοήματα, ὅποσα τοῖς ἀνθρώποις ἀπ' αἰῶνος ἐξεύρηται, οὐκ ἄλλ' ἢ ἐν τῷ φιλολογεῖν κινδυνεύει συλλήβδην περιέχεσθαι. Ἡ μὲν γε φιλοσοφία, τὸ ἐπιστητὸν ἅπαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐν συνόλῳ τε καὶ καθόλου περιεργαζομένη, ἀρχὴ καὶ ῥίζα καὶ μήτηρ πάσης ἐπιστήμης καθέστηκε, διὰ τὸ πάσας, οἶμαι, ἀπ' αὐτῆς ἔχειν τοὺς πρώτους λόγους καὶ τὰ πρῶτα αἰτία, ἧ φασὶ παῖδες φιλοσόφων. Καὶ παρὰ τοῦτο τὴν ἐπωνυμίαν ὀρθῶς εἰσικεν ἐσχηκέναι *φιλοσοφικὴ σχολή* ἢ τὰ καθολικὰ καὶ φιλολογώτερα διδάσκουσα· οὔτε γὰρ μάθησις γένοιτ' ἂν οὐδεμίᾳ φιλοσοφίας χωρὶς, οὔτε φιλοσοφία ὑπάρξειε, γλίσχρ' ἄττα θηρῶσα καὶ μονομερῆ καὶ ἐπιπόλαια. Ἡ δὲ τοῖ φιλολογία, τὸν πάντα κύκλον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων μερικώτερον ἀνιστοροῦσα καὶ περιηγουμένη, τὸ πάμπλουτον καὶ πανδέγμον ταμεῖον καθέστηκε. Τοιγάρτοι πάνυ μοι ὀρθῶς δοκοῦσιν ἀδελφὰς τὰς Πιερίδας μυθολογῆσαι οἱ ποιηταί, ὑφ' ἐνὶ μουσουργῷ καὶ κορυφαίῳ τῷ μουσηγετῇ Ἀπόλλωνι ἕνα χορὴν ἀρμονικὸν καὶ σύμφωνον συγκροτούσας, τὸ

ὁμόγνιον δὴλά γε δὴ καὶ συναφὲς τῶν γνώσεων σημαῖναι βουλόμενοι. Οὐκ οὖν τοῦ προσήκοντος ἀμάρτοι, εἴ τις τὸν τῷ ὄντι φιλόλογον τῷ τῶν Μουσῶν συγχόρῳ παρεικάζει Φοῖβῳ. Οἱ γοῦν ἄκριοι τὴν ἐπιστήμην οὐκ, ἐὰν μίᾳς τινος ἐπιστήμης σφίσι μετῇ, ταύτῃ ἀγαπήσαντες, τὰς λοιπὰς χαίρειν ἀφῆκαν· ἀλλ' οὐ πρότερον ἐθέλουσι παύεσθαι τὸ ἐπιστητὸν ἀνερευνῶντες, ποῖν ἂν ἱκανῶς παραπολεαυκότες τῶν πλειόνων καὶ θεμελιωδестέρων, ἐν τῇ μιᾷ, ἦν εἰδικῶς τυγχάνουσι θεραπεύοντες, φιλολογώτατοι πάντων καταστάσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν οἷόν τε τῆς μίᾳς ἐγκρατῆ γενέσθαι τὸν μὴ καὶ ταῖς ὁμαίμοσι συνήθη καὶ γνώριμον καταστάντα.

«Εἴ τε τοίνυν τούτοις τοῖς ὀλίγοις, οἷς ἐν τῇδε τῇ Σχολῇ σχολάσαντες ἐγγεγύμνασθε μαθήμασιν, ἀρκεσθέντες, ταῦτ' ἀναπτύξαι μελέτη καὶ διδασκαλίᾳ προθυμήσεσθε· εἴτε, ὁ πολὺ ἄμεινον, τύχη ἀγαθῇ, ἐπιστήμης κρείττονος ὀρέξει τὰ τελεώτερα ζητήσετε διδασκῆρια, εὖ ἴσπε, νεανία μουσοφίλητοι, τόσῳ εὐμουσώτερα δρᾶσοντες, εἴ τὰ φιλόλογά τε καὶ φιλόσοφα τῶν παιδευμάτων ἀσπάζοισθε, ὅσῳ πᾶσα μὲν ἄλλη ἐπιστήμη καὶ μάθησις, μερικῆ τις οὔσα, οὔτε πάντα τάρχαῖα καὶ καλλίω σοφῇ, αὐτὴν μᾶλλον φαίνεται ὠφελούσα τὸν κεκτημένον, ἢ τοῖς ἄλλοις φῶς ἠθικῆς καὶ νοερᾶς τελειώσεως μεταλαμπαδεύουσα. Φιλολογία δὲ φιλόσοφος καὶ φιλοσοφία εὐρυμαθῆς ἀτεχνῶς τὸν καθ' ἡμᾶς ἀποφαίνει ἔθνικῶς ἅμα καὶ ἀμφιλαφῶς σοφόν, τὸν σοφὸν τοῖς γράμμασι μᾶλλον καὶ οἷς ἂν τύχη συνῶν καὶ διδάσκων, ἢ αὐτὸν αὐτῷ καὶ τῷ αὐτοῦ πλουτισμῷ. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει. Μέννησθε δῆπου τοῦ πάλαι λαμπαδηδρόμου ἄθλου, ὅστις τε ἦν ὁ τῆς νίκης ὄρος. Τοῦτ' οὖν αὐτὸ εἰκόσασιν δρᾶν οἱ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, ἄλλος παρ' ἄλλου τὴν αἰγλήεσσαν διαδεχόμενοι τῆς διδασκαλίας λαμπάδα καὶ τοῖς μετ' αὐτοὺς ἄσθεστον παραδιδόντες. Μᾶλλον δὲ οὐ λαμπαδοῦχοι, ἀλλ' αὐτοὶ λαμπάδες γίνονται φωταυγεῖς, τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας αἰγλῇ τοὺς συνόντας ἐξαυγάζοντες καὶ σωματικῶς δίκην κηροῦ τῷ πέλας τηκόμενοι, ἵνα δὴ πάλιν ὀλοκλήρως ἐκλάμψωσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὃν τρόπον οἱ τοῦ Εὐαγγελίου ποιήσαντες τε καὶ διδάξαντες, εἴτι καὶ γενναῖον ἐργάσαιντο ἐν λόγοις καὶ συγγραφαῖς καὶ παραδείγμασι, τὸ πῦρ ἀναρρίπτοντες τῆς προγονικῆς σοφίας, πρὸς δὲ τὴν κοινωνικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐξοτρύνοντες τελειότητα. Καὶ γὰρ οὐδὲν μᾶλλον δεῖ ταῖς πόλεσιν, ὡς εἰσικεν, ἀνδρῶν γεωργῶν καὶ δημιουργῶν, ναυτῶν καὶ ἐμπόρων, στρατηγῶν καὶ τῆς πόλεως κυβερνητῶν καὶ φυλάκων, ἢ τῶν τοῖς λόγοις μεμουςωμένων, τῶν τιθηνουσόντων καὶ ἀγῆρως τὰς πολιτείας καταστησόντων.

«Καὶ μὴν (ἔργον μὲν γὰρ οὐδὲν ὄνειδος· μάθημα δ' οὐδὲν ἐστὶ τῆς Σχολῆς, ὃ μὴ πρὸς εὐεστῶ καὶ λυσιτέλειαν τὴν κατὰ τὸν βίον ὄνησιν) εἴτω

ὑμῶν τρόπον ἕτερόν ἐστι βουλομένον ὑποβγεῖν τῷ πέλας, μελήσει λοιπὸν αὐτῷ καὶ πᾶσιν ὑμῖν, φίλα τέκνα, ἐνὸς μεμνησθαι ἐκείνου· ἔχειν τὴν πρᾶξιν τοῖς λόγοις ὁμολογοῦσαν αἰεὶ καὶ καθάπερ κάτοπτρον προβάλλεσθ' αὐτὴν τῆς ἀπὸ τῶν μαθημάτων περιγενομένης τῆ ψυχῆ βελτιώσεως. Ἀρετῇ γὰρ καὶ παιδείᾳ οὐ δυεῖν, ἀλλὰ μιᾶς ἐκπεφύκατον ῥίζης τῆς ἀληθείας. Τοιγαροῦν ἦθος εὐσεβές καὶ ἀγνὸν καὶ φιλόανθρωπον ἀσχοῦντας, τὴν μὲν κακίαν κακίζειν χρὴ καὶ ἀποσυγεῖν, ὡς ἀπάνθρωπον καὶ ἀντίθεον· σέβειν δὲ καὶ σεμνύνειν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην ἀδεῶς καὶ μετὰ παρρησίας, κρείττους φόβου καὶ κολακείας διάγοντας. Μῆτε μὴν σφόδρα τὸν νοῦν προσέχειν ψυχρῷ μετάλλῳ καὶ ἐπικέρῳ σαρκί, ὧν οἱ ἄγαν ἔρωτες, τὸν ἐν τῇ ψυχῇ θεῖον τῆς ἀληθείας ἀποφύγοντες ἔρωτα, οὐ φιλοθεοὺς ἢ φιλοανθρώπους, ἀλλὰ φιλοῦλους καὶ φιλοῦτους ὑμᾶς καταστήσουσιν. Εἰ δέ που ἰσχυροὺς ὑμᾶς ποιήσειεν ὁ Θεὸς δυνάμει ἢ πλούτῳ, μεμνήσεσθέ μοι, ὡ βέλτιστοι, τὴν ἰσχὺν ἐπιδεικνύειν οὐ τῷ φοβεροῖ τινας καὶ ἰταμοὶ καὶ δεσποτικοὶ τὴν προαίρεσιν ὄντες φαίνεσθαι, ἀλλὰ τῷ μείζῳ μὲν ἀγαθὰ τοὺς πολίτας ἐργάζεσθαι, λόγῳ δὲ καὶ νόμῳ εἰδέναι διέπειν τε καὶ διέπεσθαι. Τὸ γὰρ ἄρχειν ἠντιναοῦν ἀρχὴν ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ πολιτείᾳ ἢ καταστάματι, ἐπεὶ περ ὑποβγεῖν τυγχάνει τὴν φύσιν ὄν, εἴτις οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἄρχει, οὗτος πάμπαν ἐστὶν ἀβέλτερος καὶ ἀνάξιός τῆς πεπίστευται ἐξουσίας. Εἰ δ' ἄρα που ἐν τῇ τοῦ βίου παλαιάστῃ μυριάδι καὶ παλίντροποι συμφοραὶ προσδόκιμοι, ἀλλὰ τὸν γε σοφὸν καὶ θεοσεβῆ ἄνδρα οὐδεμίᾳ μὲν εὐπραξία πτοεῖ ἢ ἐπαίρει, οὐδὲν δὲ ἀνιαρὸν ἐκταράττει καὶ καταβάλλει. Κεφάλαιον δὲ τῆς κοινωνικῆς ἀνατροπῆς, μηδαμῶς ἀνάσχοισθέ μοι οὕτω ταπεινοὶ καὶ πεζοὶ τὰς φρένας ἢ τοὺς λόγους ἢ τὰ ἔργα γιγνόμενοι, ὥστε τὸν ὑμέτερον βίον ἢ παντάπασι λανθάνειν ἀνιστόρητον ἢ τῆς ἱστορίας ἀνάξιον.

Ἐτι δ' ἐντέλλομαι καὶ παρεγγυῶ ὑμῖν, φίλα τέκνα (καὶ γὰρ ψυχῆς μὲν εὐγένεια ἢ εὐγνωμοσύνη ὁμολογεῖται, ἔργοις δὲ μᾶλλον ἢ λόγοις φιλεῖ ἢ ἀρετῇ αὕτη βεβαιῶσθαι), τὸν πάντα χρόνον διὰ μνήμης ἔχειν εὐγνώμονος τοὺς ὑμῶν προστάτας καὶ τοὺς μύστας καὶ τὸδε τὸ μυσταγωγεῖον, ἐν ᾧ τὰ τῆς παιδείας ἠθικὰ καὶ νοερὰ ἐμυθήθητε μυστήρια, καὶ τούτοις ὠφελίμους ἑαυτοὺς αἰεὶ πειρᾶσθαι παρέχειν, ἐνθυμουμένους ἡλικίην μὲν ὑμῖν τοῖς νέοις πανδαισίαν σοφῶν λόγων καὶ χρησιμωτάτων παιδευμάτων ἀδαπάνως ἢ Σχολῆ παρεθετο· ἡλικίον δ' ὅσον ἐμόγησαν οἱ ἴσα καὶ υἱέσιν ὑμᾶς στέρεξαντες πνευματικοὶ ἀλείπται καὶ δαδούχοι καὶ διδάσκαλοι, ὥσε οἰακοστροφεῖσαι τὰ πηδάλια τῶν καρδιῶν καὶ τῶν διανοιῶν ὑμῶν εἰσω τῶν γαληνίων ὄρμων τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀληθείας, ἐξ ὧν ἡ ἀνθρωπίνη εὐδαιμονία κατασκευάζεται ἢ παροῦσα καὶ ἢ μέλλουσα. Τρισμάχαρες ὑμεῖς, εἰάν ταύτης ἄξιοι τῆς εὐδαιμονίας γένησθε, ὡς ἡμεῖς εὐχόμεθα.

«Τοιαῦτα καὶ παραπλήσια κομισάμενοι τὰ παρὰ τῆς πνευματικῆς ὑμῶν τροφῆς Σχολῆς βιωτικά ἐφόδια, ἀπόδοτε νῦν, ὦ φίλοι, δημοσίᾳ, τῶν ἀγιωτάτων τῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Ἐκκλησίας προέδρων παρόντων καὶ ἀκρωμένων, καὶ τῶν συμπολιτῶν συμμαρτυρούντων τε καὶ ἐπευφημούντων, ἀπόδοτε τὰς περὶ τούτου καθομολογήσεις ὑμῶν, ἵνα ἡ Σχολῆ καὶ τὸ διδασκαλικὸν ὑμῖν πρυτανεύσῃ γέρας, ὃ ἐκδέχεσθε δικαίως, ἐπειδὴ περ αἰσῆς τὸν πενταετὴ δεδραμήκατε δόλιχον.»

Εἶτα παρελθὼν εἰς τῶν τελειοδιδάκτων τούτων ὡς παρὰ πάντων τῶν συμμαθητῶν τήνδε τὴν καθομολόγησιν ἐποίησατο.

«Σοφὲ καὶ σεβαστὲ Σχολάρχῃ καὶ πᾶσα ἡ μουσσοτεφῆς χορεία τῶν συγκαθηγητῶν!

«Ἐπειδὴ ἡ περιώνυμος αὕτη μεγάλη καὶ φιλοσοφικὴ τοῦ Γένους Σχολῆ, τῷ τῶν Μουσῶν θεσπεσίῳ γάλακτι τιθεύσασα ἡμᾶς καὶ φιλοστόργως ἐκθρεψαμένη, εἰς τοῦτο διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἡλικίας προήγαγε καὶ τῷ τῶν ἑαυτῆς πολιτῶν καταλόγῳ ἡμᾶς ἐνέγραψε, καὶ πάντων, ὧν εἶχε καλῶν τῆς σοφίας καὶ ἐπιστήμης, μετέδωκε· δικαίως δὴ καὶ κατ' ὀρειλὴν ἡμεῖς ἀπερχόμενοι νῦν καὶ ἀπολύμενοι καθομολογοῦμεν καὶ ὑπιστυνόμεθα ἢ μὴ ἀγαπήσειν τε αὐτὴν ὡς μητέρα φιλοστόργον καὶ ἀληθινὴν εὐεργετὴν καὶ τιμήσειν αἰεὶ, ψυχῇ τε καὶ διανοίᾳ προσκείμενοι καὶ παντὶ σθένει σπουδάζοντες ἀποδιδόναι αὐτῇ τὰ θρεπτῆρια καὶ ὑπὲρ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐργάζεσθαι καὶ συναγωνίζεσθαι, ὅπη ποτ' ἂν ὦμεν καὶ ἠντιναοῦν ὁδὸν τοῦ βίου τραπώμεθα. Ἐτι δὲ μηδέποτε ἐκστήσεσθαι καὶ παρεκκλινεῖν τῆς ὁδοῦ, ἣν ἡμᾶς βαδίζειν χροῖον ὑπεδείξατο· τηρήσειν τε τὰς σοφὰς καὶ πατρικὰς ὑμῶν ὑποθήκας, πρὸς αὐτὰς πειρώμενοι τὸν ἡμέτερον βίον καὶ τὰς πράξεις ρυθμίζειν, διάγοντες καὶ πολιτευόμενοι ἐν φόβῳ Κυρίου καὶ ἀρετῇ, πιστοὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας υἱοὶ διατελοῦντες αἰεὶ, καὶ τοῖς πατρώοις ἐμμένοντες καὶ προσπεφυκότες ἐν ἀπεριτρέπτῳ τῇ γνώμῃ καὶ τῷ φρονήματι καὶ μηδ' ἂν, εἴτι καὶ γένοιτο, τὸ σεμνὸν ὄνομα τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανοῦ καταισχύνοντες, ἀλλ' ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὰν τὴν ψυχὴν ἀπὸ πάσης διαφθορᾶς καὶ μιάσματος διασώζοντες ἐς δύναμιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ διατελέσομεν ἐσαεὶ ἀκαμάτως ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἀγωνιζόμενοι καὶ τό γ' ἐφ' ἡμῖν συνεργοῦντες εἰς τὴν τούτων εὐκλειαν, οἷα πρέπει χριστιανοῖς παιδείας τροφίμοις.

«Ταῦτα τοίνυν δημοσίᾳ καθομολογοῦντες καὶ διαβεβαιούμενοι καὶ χάρι-

τας ὅτι πλείστας καὶ ἰσοβίους ἐπαγγελόμενοι ὑμῖν τε τοῖς πνευματικοῖς ἡμῶν ἀλείπταις καὶ μύσταις καὶ πᾶσιν ὁμοίως, οἷς ἡμῶν ἐμέλησεν ὅπως δῆποτε καὶ μελήσει, εὐχόμεθα τῷ πατρὶ τῶν φώτων σώζειν ἡμῖν αἰεὶ τοὺς εὐεργέτας ἐρῶμένους καὶ τὸν λόγον τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας ὀρθοτομοῦντας, πᾶν δ' αὐτοῖς χαρίζεσθαι καταθύμιον πρὸς δόξαν καὶ καταρτισμὸν τοῦ σεμνοῦ τούτου τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν τεμένους καὶ τοῦ Γένους παντός. Ἡμῖν δ' αὖ αὐτοῖς, τοῖς εἰς τὸν πολυκηδῆ νῦν βίον εἰσιούσιν, ἡγεμόνα καὶ χειραγωγὸν δι' ἀπλανοῦς καὶ ἀσφαλεστάτης ὁδοῦ γενέσθαι».

— — —
ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΙΣ.

«Ἐπειδὴ περ ἐν μὲν ταῖς δημοσίαις δοκιμασίαις, ὡς νεόμισται, πάντων ὧν ἀκηκόατε μαθημάτων ἐν ταύτῃ τῇ μεγάλῃ καὶ εὐκλεεῖ φιλοσοφικῇ τοῦ Γένους Σχολῇ, ἔλεγchon σαφῆ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐπίδοσεως παρασχόντες, ἀξίους ἑαυτοῦς ἀπεφῆνατε τοῦ διδασκαλικοῦ πτυχίου· τὰ δὲ νῦν ἤδη πίστιν προτεθήμησθε δημοσίᾳ διδόναι ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς τῶν νενουθετημένων ὀλιγωρήσειν· διὰ ταῦτα πάσῃ τῇ Σχολῇ τοῦτο δοκιμασάση συγκαταίνων καὶ αὐτὸς, ὑμᾶς ... (ἔπονται τὰ ὀνόματα) τελειοπολίτας καὶ ἀριστεῖς τῆς Σχολῆς ταύτης ἀποδειχθέντας, ἐν τῷ ὀνόματι συμπάσης τῆς ἐλλογίμου τῶν συγκαθηγητῶν χορείας, ἧς τὴν προεδρείαν εἰληγῶς τυγχάνω κατὰ τοὺς νόμους, ἀναγορεύω ἐπὶ χρησταῖς ταῖς ἐλπίσι Διδασκάλους τῆς Ἐγκυκλίου Παιδείσεως· πάσας τε τὰς τῷ σεμνῷ τούτῳ ἀξιώματι παρομαρτούσας προνομίας κατακυρῶν, συνθιασώτας καὶ ἐταίρους ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ προσαγορεύω, καὶ ταυτησὶ τῆς ἐπαγγελίας φιλεπιστήμονι ζήλω διὰ παντός τοῦ βίου ἔχεσθαι παραινῶ καὶ ἐντέλλομαι.

«Καὶ δὴ δευτέ μοι, καλοὶ κάγαθοι τῆς ἱερᾶς καὶ μεγαλήνορος παιδείας πρόπολοι, δεῦτε δέξασθε σὺν τῷ διδασκαλικῷ πτυχίῳ καὶ τὰς τῆς ἀγιωτάτης καὶ θεοδοξάστου μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας θεοπειθεῖς καὶ πανδώρους εὐχὰς, ἵν' ἀφ' ἐστίας θεοδόχου θεοφιλῶς ἀπαρξάμενοι κατευοδοῖσθε αἰεὶ σὺν Θεῷ καὶ καρποφορεῖτε τοὺς τῆς ἀληθινῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀθανάτους καρπούς εἰς δόξαν Χριστοῦ καὶ κοινὴν ὠφέλειαν».

— — —
Ἡ δὲ Α. Θειοπάτη Παναγιότης μεθ' ὅλων πατρικοῦ καὶ φιλοστόργου τοῦ διαφέροντος ἐπεσφράγισε τὴν τελετὴν, ὀλίγα καὶ τὰ καιριώτατα παραινέσασα, καὶ τὰ κράτιστα ἐπευξάμενη, καὶ τοὺς πάντας εὐλογήσασα ἐν ἀπλήτῳ θυμηδία καὶ συγκινήσει.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

Α.

Οἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο λαβόντες δίπλωμα, αἱ θέσεις αὐτῶν καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ διπλώματος.

Ὄνομα τῶν τελειοδιδάκτων.	Θέσεις αὐτῶν.	Βαθμὸς τοῦ διπλώματος.
Γεώργιος Ἀκαστορίδης.	Χαρακτῆρ τοῦ ἰδιοτελοῦς.	ἀριστα.
Κωνσταντῖνος Ἀρσενίου.	Εἰς τί κέκληται ἡ μεγάλη τοῦ Γένους Σχολῆ.	ἀριστα.
Ἀναστάσιος Ἀγγελίδης.	Ὁ Σωκράτης ὑπὸ φιλοσοφικὴν ἔποψιν.	ἀριστα.
Ἀθανάσιος Οἰκονομίδης.	Πῶς καὶ πόσον ἡ τῶν ἔθνικῶν φιλοσοφία προητοίμασεν εἰς τὸν χριστιανισμ.	ἀριστα.
Βλάσιος Γαβριήλ.	Τὸ Σοφόκλειον δράμα ἡ Ἀντιγόνη.	ἀριστα.
Γεώργιος Λαζ. Ξανθόπουλος.	Ὁφελος καὶ βλάβη τῶν σταυροφοριῶν.	ἀριστα.
Νικόλαος Κανέλλος.	Περὶ πολιτευμάτων.	ἀριστα.
Παναγιώτης Θωμᾶ.	Περὶ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας.	ἀριστα.
Ἀνανίας Παρασκευᾶ.	Γεωγραφικὴ καὶ πολιτικὴ τῆς Εὐρώπης κατάστασις ἐν ἀρχῇ τῆς νεωτέρας ἱστορίας.	ἀριστα.
Μιχαὴλ Ἐμμανουήλ.	Σχέσις τῆς φιλοσοφίας πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας.	ἀριστα.
Γεώργιος Κυριακίδης.	Περὶ ὄνειρων.	πάνυ καλῶς.
Σπυρίδων Ἀθανασίου.	Περὶ τῆς κατὰ Μωσέα κοσμογονίας.	πάνυ καλῶς.
Ἰωάννης Καραμάνος.	Περὶ Καρόλου ἐ. αυτοκράτορος τῆς Γερμανίας καὶ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας.	πάνυ καλῶς.
Νικόλαος Λεκίδης.	Τί τῶν κατὰ τὸν βίον ἀφοδόν, ὀρθῆ συνείδησις.	πάνυ καλῶς.
Νικήτας Παρμενίδης.	Ἀποδείξεις τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως.	πάνυ καλῶς.
Ἀναστάσιος Α. Βαφειδῆς.	Εἰ εἶς ὁ τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων ποιητῆς, καὶ εἰ ἔγνωσεν ἡ γραφὴ ἐπὶ Ὁμήρου.	καλῶς.
Ἀργύριος Ι. Ἀγαθοκλῆς.	Πῶς συμβιβάζεται θεία πρόγνωσις καὶ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου.	καλῶς.

Ἰορδάνης Βασιλείου.

Εὐθύμιος Π. Βασιιάδης.

Περὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ φυγάδων Ἑλλήνων.

Σύγκρισις Φιλίππου τοῦ Μακεδό-
νος καὶ Πέτρου τοῦ μεγάλου τῆς
Ῥωσσίας.

καλῶς.

καλῶς.

καλῶς.

Β.

Τὰ εἰς ἐκποίησην ἢ ἀνταλλαγὴν βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς εἰς ὄφελος τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης.

1. Ἡ Κιβωτὸς, λεξικὸν ἑλληνικὸν, τόμ. α. Α--Ε (δεδεμένος)	Γρ.	430
2. Συλλογὴ τῶν ἐλασσόνων Ἑλλήνων ἰατρῶν, ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ, εἰς τόμους δεδεμένος	»	50
3. Ἐκ τοῦ συντάγματος τῶν ἱερῶν κανόνων ὑπὸ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, οἱ τόμοι Γ'. Δ'. καὶ Ε'. πρὸς	»	25
4. Ἀριθμητικὴ Βαλάνου	»	40
5. Ἐγκύκλιοι Πατριαρχικαί	»	10
6. Κώδῆξ Ἱερὸς περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας	»	7
7. Ἀντίρρησις Ματθαίου τοῦ Κυζίκου, ἐκδιδόντος Σαμουὴλ τοῦ Κυπρίου	»	40
8. Ἀντιπελάργησις ὑπὸ Μπαλάνου Βασιλοπούλου	»	40
9. Ἀτρονομία Λαλάνδου δίτομος	»	20
10. Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ ὑπὸ Σταυρίδου.	»	20
11. Ἐπιγεωγραφία Σ. Ἀρχιεγένους (γαλλιστὶ)	»	45
12. Σπαρτίον ἔντριτον	»	40
13. Ὁρμιστὴς Φαρμακίδης ὑπὸ Κ. Εὐθυβούλου	»	20
14. Ἱερὰ Ἀκολουθία τοῦ ἁγ. Εὐθυμίου Ἐπισκόπου Σάρδευαν	»	40
15. Αἱ θεῖαι λειτουργίαι	»	40
16. Ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας (γαλλιστὶ)	»	5
16. Πρακτικὴ ἠθικὴ, Κατήχησις καὶ Ἑλληνικὴ ἱστορία (Ἰρ-βιγγος) διὰ τοὺς παῖδας	»	3

Σημ. Ἡ τιμὴ ὑπελογίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὀθωμανικῆς λίρας.

